

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelki: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-škofnem zavodu št. 12.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Cor. Post. No 11-5118
IZKljučNO ZASTOPNIŠTVO za oglašje iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbija vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mesečno Lir 12.—
za inozemstvo po Lir 22.80

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisari se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Alessandria d'Egitto nuovamente bombardata

Intensa attività dell'aviazione dell'Asse in Cirenaica e su Malta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 29 aprile 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 697:
Nella zona pre-desertica a sud-est di Mekkili l'attacco di una colonna nemica appoggiata da mezzi corazzati è stato nettamente respinto.
Nostri aerei da combattimento hanno efficacemente mitragliato attendamenti e concentramenti di automezzi nella zona di Tobruk. Durante un'incursione su Martuba un bombardiere tipo «Wellington» veniva abbattuto dalla difesa contraerea.

Sulle basi e sugli aerodromi di Malta, reparti dell'aviazione germanica hanno portato a più riprese la loro offesa colpendo e in gran parte distruggendo depositi di munizioni, officine, baraccamenti e natanti; molti velivoli al suolo sono stati pure gravemente danneggiati e postazioni di artiglieria centrate.
Formazioni aeree dell'Asse, nonostante le avverse condizioni atmosferiche, hanno raggiunto Alessandria d'Egitto bombardandone intensamente il porto militare.

Aleksandrija ponovno bombardirana

Živahno delovanje letalstva osi v Cirenaiki in nad Malto

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 29. aprila naslednje 697. vojno poročilo:
Na predpuščajskem področju južno-vzhodno od Mekilija je bil gladko zavržen napad sovražne kolone, ki so jo podpirali tanki.
Naša bojna letala so uspešno obstreljevala s strojnimi tobačnicami in zbirališča motoriziranih vozil na področju pri Tobruku. Med letalskim napadom na Martu-

bo je naša protiletalska obramba sestrelila sovražni bombnik tipa Wellington. Oddelki nemškega letalstva so v več valovih napadli oporišča in letališča na Malti ter zadeli in po večini uničili skladišča streliva, tvornice, lope in čolne. Mnogo letal je bilo hudo poškodovanih na tleh, zadete pa topniške postojanke.
Letalske skupine osi so navzlic neugodnim vremenskim razmeram dosegle Aleksandrijo v Egiptu in močno bombardirale vojaško luko.

Napadi na sovjetske luke na Črnem in Azovskem morju

Hude sovjetske izgube na severnih bojiščih — Povračilni napad na angleško mesto Jork

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. apr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Na Črnem in Azovskem morju so bili izvršeni učinkoviti letalski napadi na sovjetske pristaniške naprave in ladje.
V srednjem odseku vzhodne fronte je sovražnik ponovil na posameznih mestih svoje brezuspešne napade.
V severnem odseku fronte so bili z uspehom izvršeni lastni krajevni napadi udarnih čet. Pri zavzetju nekoga sovražnega mostišča po nemški pehotni diviziji je izgubil nasprotnik nad 1400 padlih, 6 oklopnih voz, 9 topov in mnogoštevilno drugo orožje.
Na Laponskem so odbile nemške in finske čete več sovražnikovih napadov.
Na fronti ob Lednem morju so nemški lovci sestrelili brez lastnih izgub 15 sovražnikovih letal, med njimi 14 tipa »Hurricane«.

bombnika, ki sta sodelovala pri tem napadu, se nista vrnila na svoje oporišče.
Nemški odgovor na sovjetska poptikanja
Berlin, 29. aprila d. Sovjetsko noto o tako zvanih grozovitostih nemških čet na področju zasedenih sovjetskih pokrajin, ki jo je v ponedeljek objavil sovjetski zunanji minister Molotov, označujejo v odgovornih nemških krogih kot enega izmed nadaljnjih manevrov sovjetske propagande. Boljševiki so pač na povsem napačni poti, izjavljajo v nemških zunanje-političnih krogih, ako poskušajo oni, katerih lastne grozovitosti so vsemu svetu že dolga leta dovolj znane, natveziti svetlu nasprotniku dejanja, ki jih Nemci nikoli niso zmogli zakriviti. Te smešne sovjetske trditve ne predstavljajo nič drugega kakor zgolj refleks njihovih lastnih podlih dejanj. Namen note Molotova, ki je bila razširjena tudi v obliki letakov, je predvsem ustraševanje sovjetskega prebivalstva na ozemlju, ki utegne biti v bodočnosti še osvobojeno izpod boljševiškega jarma.

V Severni Afriki je bil na področju južno-vzhodno od Mekilija odbit angleški sunek. Učinkoviti letalski napadi so bili usmerjeni na angleška tobačnica in zbirališča motornih vozil pri Tobruku, kakor tudi na vojaške naprave v angleškem pomorskem oporišču Aleksandriji.
Močni oddelki bojnih letal so nadaljevali uničevanje vojaških naprav na otoku Malti. Nemška lahka bojna letala so napadla podnevi ladjedelnice z bombami in strelnim orožjem na otoku Wight in železniške cilje na angleški južni obali. Nad obalo Rokavskega preliva so nemški lovci sestrelili izmed močnih angleških lovskih odredkov brez lastnih izgub 6 sovražnih letal.
V povračilo za angleške letalske napade na stanovanjske okraje nemških mest so napadli oddelki bojnih letal v noči na 29. april angleško mesto York. Mnogoštevilni veliki in mali požari, kakor tudi eksplozije so pokazali močan učinek napada.
Angleški bombniki so napadli v poslednji noči severnonemško obalno področje. Napad je bil usmerjen predvsem proti mestu Kiel. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Porušene ali poškodovane so bile stanovanjske hiše, bolnišnice in kulturni spomeniki. Sestreljenih je bilo 5 napadajočih bombnikov, 3 nadaljnje pa je izgubil sovražnik v nočnem napadu na norveško obalo.
Nadporočnik Eckhardt si je priporil 14. do 16. nočno lovsko zmago.

Ruske kmečke delegacije v Berlinu
Berlin, 29. apr. d. Minister za okupirane vzhodne pokrajine Alfred Rosenberg je včeraj sprejel tri kmečke delegacije iz Ukrajine, Bele Rusije in smolenskega okrožja. Delegacije so došle v Berlin z namenom, da izrazijo hvaležnost ruskih kmetov za osvoboditev izpod boljševiškega jarma in za izvedbo novega agrarnega reda. Vodja ruskih delegacij je zagotovil nemškemu ministru, da bodo kmetje iz okrožij, katere zastopajo, storiли vse mogoče, da se doseže končna zmaga nemškega orožja in da se obnove njihove pokrajine. Minister Rosenberg je delegacijam zagotovil, da hoče podvzeti vse, da se ta poljedelska področja zopet izpremenijo v cvetoče pokrajine, katerih prebivalstvo bo moglo živeti v miru in blagostanju po 20 letih boljševiškega zatiranja. Naglasil je, da je namen uvedbe novega agrarnega reda odstranitev suženjskega sistema, ki je bilo glavno ekstenzno dejstvo pod boljševiškim režimom. Dejal je, da bo aktivno sodelovanje kmetov pri izvajanju novega agrarnega reda zagotovilo blagostanje in srečo, ki jo bo zdravo kmečko ljudstvo lahko doseglo v obdelovanju svoje zemlje in v življenju skladnem z novim agrarnim redom. Minister Rosenberg je izrazil svoje zadovoljstvo, ker je večina kmetov v zasedenih pokrajinah pričela zopet obdelovati svojo zemljo in sodelovati z oblastmi. Po sprejemu so ruski delegati obiskali nemška posestva v okolici Berlina, da se seznanijo z napredkom kmetijske proizvodnje v Nemčiji.

Francoski demanti moskovskih izmišljotin

Vichy, 29. apr. S pristojne francoske strani so izdali naslednji demanti: Moskovski radio vztrajno ponavlja informacije o prihodu nemških mornarjev na Toulon, o odstopu francoskih vojnih ladij nemški mornarici in končno o spopadih med nemškimi in francoskimi mornarji itd. Vse te vesti v Vichyju odločno demantirajo, ker so vse zgolj plod burne fantazije in bi bil zato sleherni komentar o njih odveč, ako bi te vesti ne naletele na odmev tudi v drugih radijskih oddajah. (Pester Lloyd.)

Ruske kmečke delegacije v Berlinu

Potrđitev irske nevtralnosti
Berlin, 29. apr. s. Na svojem letnem obnem zboru je Irška laburistična stranka s 75 glasovi proti 4 odobrila nevtralnostno politiko irske vlade.

Japonske operacije proti Avstraliji

Okupacija severnozpadnega dela Nove Gvineje in sosednih otokov

Tokio, 29. apr. (Domel.) Dodatno k včerajšnjemu poročilu japonskega glavnega stana, v katerem je bila objavljena okupacija severnozpadnega dela Nove Gvineje skupaj z otocjem, ki leži v severozpadni smeri odotod, objavljajo splošni japonski listi še nekatere podrobnosti o teh velikih japonskih uspehih na Novi Gvineji in navajajo med drugim strateško važne točke, ki so jih zasedle japonske mornariške sile. V zapadnem delu Nove Gvineje so Japonci osvojili važni mesti Fakfak in Babo, okrog katerih je mnogo petrolejskih vrečev. Nadalje so Japonci zasedli mesta Manoskvan, Moemi, Nabire, Sarmi, Holandia in letališče pri Sorongu. Poleg tega so se japonske mornariške edince izkrcale še na mnogih otokih severozpadno od Nove Gvineje in med drugim zasedle tudi letališče pri mestu Boela na otoku Cermu, letališče Seruel na otoku Javes ter letališče Djilolo in Ternate na Halmaheri. Pri vseh teh operacijah so japonski mornariški oddelki med drugim zajeli tudi 124 sovražnikovih vojakov in uplenili mnogo vojnih potrebščin ter znatne količine municije. Poleg tega so padle v japonske roke tudi bogate zaloge vsakovrstnih surovin.

Sanghaj, 29. apr. d. V Avstraliji povzročajo naraščajočo zaskrbljenost neprestana ojačanja vojaštva, brodogoja in letalstva, ki jih Japonci zbirajo na oporiščih okrog Avstralije, posebno na Novi Gvineji. Tej bojazni je dal izraza tudi avstralski letalski minister Drakeford, ki je izjavil, da bo Avstralija potrebovala vsa svoja letala in vse razpoložljivo orožje proti nedvomno zelo močnim vojnim sredstvom, s katerimi razpolagajo Japonci. Dejal je, da bi bilo povsem napačno misliti, da se bo Avstralija izognila velikopoteznim japonskim letalskim napadom, vsekakor večjim, kakor pa je bil zadnji napad na Port Darwin, pri katerem je sodelovalo približno 90 japonskih letal.

Bombe na Port Moresby
Sanghaj, 29. apr. d. Japonsko letalstvo je včeraj zopet napadlo luko Port Moresby na Novi Gvineji. V Melbourneu objavljeno uradno poročilo pravi, da je pri napadu, ki je bil osredotočen v prvi vrsti na letališče tega mesta, sodelovalo 8 japonskih bombnikov, ki so prileteli v spremstvu 14 lovskih letal. Avstralsko poročilo pravi o povzročenih školi, da je bila lažjega značaja.

Napadi na Corregidor
Sanghaj, 29. apr. d. O vojaškem položaju na Filipinih javlja uradno poročilo iz Melbourn, da so japonski bombniki tudi včeraj iz velike višine bombardirali trdnjavo Corregidor, ki predstavlja poslednjo ameriško postojanko pred Manilskim zalivom. Kakor ves čas doslej je tudi japonsko topništvo obstreljevalo Corregidorski otok s svojih postojank na obalah Manilškega zaliva. O položaju na otoku Luzonu javlja avstralsko poročilo, da japonske čete še vedno napredujejo po dolini Cagayan. Z otoka Mindanao poročajo samo o delovanju izvidniških oddelkov.

Koščljiv položaj Angležev v Birmi

Sanghaj, 29. apr. d. Položaj na bojišču v Birmi postaja čim dalje bolj nevaren za angleške in čungkinške čete. Na bojišču ob Sitangu so bili kitajski oddelki zaradi naglega japonskega prodiranja v severno smer prisiljeni izprazniti nekaj nadaljnjih postojank pred Mandalayem, ker sta jim grozila obkolitev in popolno uničenje. Japonsko prodiranje proti severu se nadaljuje. Indijski radio v New Delhiju je včeraj objavil poročilo, da je japonsko letalstvo silovito bombardiralo strateško važno mesto Lashio v severni Birmi. Newdelhijsko poročilo pravi, da je mesto v plamenih. Lashio je bilo posebno važno kot skladišče vsakovrstnega vojnega materiala, ki so ga odotod pošiljali po birmanski cesti v smeri proti Čungkingu. V Lashiu se namreč konča birmanska severna železniška proga in se pričinja nad 3000 km dolga cesta proti Čungkingu.

Birma izhodišče za napad na Indijo

Ženeva, 29. apr. Londonski list »Times« je objavil te dni uvodnik o problemu indijske obrambe. Angleški list ugotavlja pri tem nedvoumno, da je očiten namen sedanjih japonskih operacij v Birmi samota, da bi si Japonci ustvarili primerna izhodna oporišča za velikonačrtni napad na Indijo samo. Splošni pogoji so za Japonsko v tem pogledu zelo ugodni, saj razpolaga Japonska po osvojitvi luke Rangun z zelo dobrimi zvezami proti severu, medtem ko imajo na severu še boreče zavezniške čete izredno težavne prometne zveze z Indijo in Kitajsko. Kar se tiče same obrambe Indije, opozarja londonski list na Wavellovo izjavo, da grozi Indiji neposredna nevarnost in da ta dežela ne more biti na vseh svojih postojankah enako močna. List opozarja nadalje na zagotovila iz Washingtona, po katerih naj bi bila obramba Indije ameriška zadeva. Za nas je tolažljivo, pripominjajo »Times«, da se to prepričanje vedno bolj uveljavlja v Zedinjenih državah. Amerika, ki ni bila zadovoljna z ojačenjem obrambe v Avstraliji, hoče sedaj poskrbeti tudi za izgradnjo indijskih obrambnih postojank. Londonski list svetuje nato Zedinjenim državam, naj se po tej poti približajo bojišču Srednjega vzhoda, ki je za obrambo Indije prav tako velikega pomena kakor ohranitev prometnih zvez preko južnega Pacifika. — (Pester Lloyd.)

.....
INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Mikadov rojstni dan

Tokio, 29. apr. d. Japonski cesar praznuje danes 41. rojstni dan. V proslavo je bila med drugim najavljena velika vojaška parada na vojaškem vežbišču Jokogi, zaradi neugodnih vremenskih prilik pa je morala biti odpovedana. Namestu tega se je po ulicah v središču Tokija razvil dolg sprevod tankov, sestoječ se iz mnogoštevilnih edinic japonske vojaške šole za vezbanje v uporabi modernega oklopnega orožja. V sprevodu je nastopila tudi konjenica. Opoldne je mikado sprejemal čestitke predstavnikov plemenitaških rodbin in visokih uradnikov cesarske hiše. V proslavo cesarjevega 41. rojstnega dneva so bile organizirane neštete lokalne svečanosti v vseh vladnih uradih, univerzah in industrijskih podjetjih.

Japonski odnosi s Sovjetsko zvezo

Tokio, 29. apr. Izjavam japonskega zunanjega ministra Toga o odnosih med Japonsko in Sovjetsko zvezo v sedanjih vojnih posvečajo japonski listi vso svojo pozornost. List »Asahi Šimbun« poudarja, da vprašanje japonsko-sovjetskih odnošajev

zasluži pozornost ne toliko zaradi tega, ker naj bi bilo neposredno pereče, temveč zaradi propagande v Zedinjenih državah, Angliji in v Čungkingu, kjer bi želeli, da bi nastal med Japonsko in Sovjetsko zvezo spor, ki naj bi olajšal njihov obupen položaj. List sicer sodi, da so japonsko-sovjetski odnosi spričo različnih političnih zvez obeh držav kočljivi in zapleteni, pripominja pa istočasno, da ni nobenega povoda za domnevo, da se je vrednost japonsko-sovjetskega pakta o nevtralnosti kaj spremenila. Seveda bi sedanjí prijateljski odnos med obema državama takoj prenehali, čim bi Moskva v nasprotju s besedilom in duhom pakta o nevtralnosti kaj podvzela, važno pa je vprašanje, kakšno stališče naj Japonska in Sovjetska zveza zavzameta proti anglosaški propagandi. Bistveni činitelj za ohranitev normalnih odnosov med Japonsko in Sovjetsko zvezo je v tem, da pokaže Sovjetska zveza razumevanje za veliko vzhodno Azijo pod japonskim vodstvom in za vojaško moč Japonske. Dejstvo, da je japonska obramba na severu pripravljena za vsak primer, še ne dokazuje, da je trenutno nastala kriza med Japonsko in Sovjetsko zvezo. (Pester Lloyd.)

Cripps o svojem neuspehu v Indiji

Sporazuma z Indijo ni bilo mogoče doseči niti v trenutku največje nevarnosti

Bern, 29. apr. Včeraj je bila v angleški spodnji zbornici napovedana razprava o Indiji, ki je bila v naprej spretno pripravljena s Crippsovimi izjavami in z določeno časovno omejitvijo.

Bivši britanski veleposlanik v Moskvi je podal daljše poročilo, v katerem je po svoje pojasnjeval posamezne faze pogajanj, glede katerih je seveda zvrnil vso odgovornost na Indijce, skoro zamočal pa je dejstvo, da Indijci niso hoteli sestaviti vlade, ker bi ta tako zvana plemenita ponudba predstavljala le komedijo, saj bi v tem primeru še nadalje bil edini gospodar v Indiji vojaško poveljništvo, od katerega bi bile odvisne vse oborožene sile v deželi.

Kakor poroča angleška uradna agencija je Cripps v začetku svojih izjavljanj opozoril, da je bilo njegovo poslanstvo iz naslednjih razlogov zelo težko: 1. Zaradi vedno večjega približevanja sovražnika, 2. zaradi defetističnega ozračja, ki se je pojavilo v nekaterih delih indijskega ljudstva po dogodkih na Daljnem vzhodu, 3. zaradi razlik v naziranjih posameznih skupin glede bodoče vlade Indije. Spričo nujne potrebe, da se razčisti položaj in utrdijo odnosi z Indijo, je morala britanska vlada naglo podvzeti nekatere ukrepe. Cripps je pripomnil: Naš namen je bil, da bi poravnali nasprotja med Indijci, sistemizirali tako bodočnost Indije in ojačili njeno obrambo proti invaziji. Prihod polkovnika Johnsona in ameriške gospodarske misije, ko se je mudil v New Delhiju, je bil zgolj slučaj. Polkovnik Johnson se je sestal z Nehrujem in drugimi indijskimi voditelji samo iz osebnih razlogov. Zelim povsem jasno opozoriti, da ni šlo pri stvari za kako ameriško intervencijo, temveč izključno le za osebo pomoč zelo sposobnega in cenjenega ameriškega državljanja.

Cripps je v nadaljnjih izjavljanjih dejal, da ni bilo glede življenjskih in bistvenih vprašanj avtonomne indijske vlade in glede prostovoljne določitve bodoče ustave prav nikakih nesporazumov. Nesoglasje je nastalo le tedaj, ko je šlo za točnejšo ugotovitev, kako naj indijski narod odloči o svoji usodi. Težave so nastopile tudi v tem, kako naj se novo vprašanje poveže z vprašanjem obrambe dežele in s splošno obliko prehodne vlade. Dolžnost britanske vlade je bila, da išče kompromisni sporazum in da ne da niti eni niti drugi stranki vsega, kar bi vsaka zase hotela. Govornik je še pripomnil, da niti najmanj ne dvomi, da bi bile manjšine v polni meri zaščitene po novi ustavi. Kakor znano, bi te manjšine morale zaščititi Angleži, med tem ko so Indijci proti zahtevu smatrali za angleško pretežavo, da bi mogli Angleži ostati še nadalje v Indiji tudi po izglasovanju nove ustave.

Glede indijske obrambe je Cripps dejal, da je indijskim voditeljem ponudil mesto v vojnem kabinetu in v pacifičnem vojnem svetu, da bi pa bilo mogoče iti preko teh ponudb. V ostalem se pogajanja niso razbila na vprašanju obrambe Indije, temveč na vprašanju oblike časne in prehodne vlade, ki naj bi ostala na krmlu do konca sedanjega vojne. Cripps je izjavil Indijcem, da je pripravljen ostati v Indiji do formiranja te nove časne vlade, v kateri bi bila edina britanska člana podkralj in vrhovni poveljnik, voditelji indijskega kongresa pa so smatrali, da nimajo večjih pooblastil in bi zato ne mogli formirati vlade, kar je izzvalo prelom v pogajanjih.

Cripps je izrazil nato prepričanje, da se odnosi med Veliko Britanijo in Indijo nikakor ne bodo poslabšali, da pa je treba pokazati nekoliko potrpežljivosti, med tem ko naj Velika Britanija v tem času poskrbi za učinkovito obrambo Indije, ki je resno ogrožena.

V razpravo o tem vprašanju je poseglo več govornikov, ki so delno soglašali s Crippsovimi izjavami, vendar se pripominjali, da bi bilo napačno opustiti pobudo, ki je bila podvzeta. Konservativni poslanec sir Edward Kadogan, bivši član ustavnih komisije, ki je bila pred časom poslana v Indijo, pa je ugotovil kot značilno, da ni

bilo mogoče doseči sporazuma z Indijo niti v trenutku največje nevarnosti. (Piccolo.)

Društvo prijateljev Indije v Rimu

Rim, 29. aprila. Danes je bila v okviru zavoda za Srednji in Daljni vzhod ustanovna skupščina novega »Društva prijateljev Indije«, ki je bila pretekli dni organizirana pod predsedstvom Ezia Maria Graya. V uravnem odboru društva je poleg več znanih italijanskih osebnosti tudi nekaj indijskih nacionalistov, ki prebivajo v Italiji in ki so že dolgo znani v Indiji in v Evropi kot vztrajni in pogumni zagovorniki neodvisnosti svoje dežele. V Italiji so ti Indijci našli gostoljubje in simpatije, ki jih zaslužijo in ki jih zasluži stvar, za katero se zavzemajo. Na ustavnih skupščinah so govorili senator Gentile kot predsednik zavoda za Srednji in Daljni vzhod, Ezio Mario Gray kot predsednik novega društva, njegov podpredsednik prof. Agiz Singh in generalni tajnik društva Iqbal Skedaj. (Piccolo.)

Vojna na Kitajskem

Sanghaj, 29. apr. d. Po informacijah iz Čungkinga je čungkinška vlada nedavno objavila odlok, po katerem bo s 1. majem proglašena splošna mobilizacija na ozemlju, ki ga obvladuje čungkinška vlada. Ta odlok priznava vladj čim bolj neomejena pooblastila za mobilizacijo moštva in rezerv na ozemljih, ki jih kontrolira Čang-kajskov režim.

Ameriški poslanik pri admiralu Darlanu

Vichy, 29. aprila d. Vrhovni poveljnik francoskih oboroženih sil admiral Darlan je v torek zjutraj, kakor javljajo z uradnega mesta, sprejel ameriškega veleposlanika admirala Leahya, ki se vrača v Zedinjene države. V tukajšnjih političnih krogih pripominjajo, da je šlo v tem primeru za sličen obisk, kakor ga je napravil admiral Leahy v ponedeljek pri maršalu Petainu in šefu vlade Lavalu. Namen obiska je bil po vsej priliki informirati ameriškega poslanika o splošni politiki francoske vlade.

Žrtve letalskih napadov v Franciji

Pariz, 29. aprila d. Pariški listi objavljajo uradno poročilo francoskih oblasti, da je bilo o priliki napadov britanskega letalstva na francosko mesto Abbeville v noči pred nedeljo ubitih 20 francoskih državljanov. Protiletalska obramba je pri tej priliki sestrelila 4 britanska letala. Angleškega letalca, ki je še pravčasno odkočil s padalom iz svojega poškodovanega letala in ostal živ, so prijeli francoski kmetje in predali nemškim oblastem.

Aretacije komunistov v Parizu

Pariz, 29. aprila d. Pariška policija je v noči na torek izvršila obsežne akcije proti komunističnim elementom v zunanjih okrajih pariških predmestij. Večje število komunističnih agitatorjev je bilo aretiranih.

Poplave v južni Franciji

Pariz, 29. apr. d. Iz Perpignana v južni Franciji javljajo listi o velikanskih povodnjih, ki so po svoji katastrofalnosti podobne povodnji iz l. 1940. Zaradi trajnega deževja v zadnjih dneh je več hudournikov, ki pritekajo z vzhodnega dela Pirenejev, prestopilo bregove ter v bližini Beziarsa poplavelo več mestec in vasi. Cestne zveze med njimi so bile prekinejene. Voda je odnesla veliko število mostov. Pod vodo je tudi precejšnja površina vinogradov.

Potres na Portugalskem

Lizbona, 29. apr. d. Potresna opazovalnica v Serrato Pillarju je v ponedeljek zabeležila precej močan potresni sunek. Središče potresa je bilo oddaljeno samo približno 16 km od observatorija. Doslej ni poročil, da bi bila kje povzročena škoda.

Roosevelt zahteva nove davke

Nov preokret v ameriškem gospodarskem življenju

Rim, 29. aprila s. Včeraj popoldne je washingtonski kongres prejel Rooseveltovo poslanico, v kateri izjavlja, da je sedanja vojna mnogo večja od prejšnje svetovne vojne. Roosevelt priznava, da predstavljajo sile trojnega pakta ogromen vojni potencial in da je naloga, ki jo morajo izpolniti Zedinjene države, Anglija in Rusija, skrajno težavna. Predsednik priznava, da svoji poslanici težo dosedanjih porazov demokratske in boljševiške zveze, a se zanaša na to, da so bili le sad pričetne inferiornosti ter da se bo vojna srečala lahko v bodoče spremenljivo sprčo ogromnega vojnega napora, ki so ga doprinele Zedinjene države. V napovedih tega silnega napora, ki ga bo moral prestopiti ameriški narod, opozarja predsednik kongres na potrebo, da se prepreči silno naraščanje draginje, ki je prizadelo že v zadnji svetovni vojni vsem narodom toliko gorja.

Roosevelt pravi v svoji poslanici dobesedno: »Kadar se draginja dviga od tedna do tedna, od meseca do meseca, je narodu v celoti usojeno, da postane vse bolj reven, kajti plače so v takem primeru zmerom za cenami v prometu na drobno. Čim bolj se cene dvigajo, tem dražja postaja vojna, ki jo mora narod plačevati.« Poslanica pravi, da je glede na vse to nujno potrebno, da se stabilizirajo cene življenjskih potrebščin in tako ojači vsa gospodarska struktura naroda. Poslanica navaja nato naslednje postulate za vojno gospodarstvo:

1. Da se prepreči naraščanje cen je treba z močno roko zadržati osebe in kolektivne dobičke v primernem okviru, namreč, čim nižje mogoče.

2. Da se prepreči, da bi cene življenjskih potrebščin naraščale, je treba določiti cene, ki so jih dolžni plačevati konzumenti trgovcem na drobno, ti trgovcem na debelo in poslednji proizvoznikom, poleg tega pa tudi najvišje najemnine za stanovanja in lokale, zlasti v okrožjih vojne industrije.

3. Da se nadalje prepreči naraščanje draginje, je treba stabilizirati tudi plače in mezde nameščenim in delavcem.

4. V isti namen je treba stabilizirati tudi cene kmetijskih pridelkov, ki jih lahko zahtevajo pridelovalci.

5. Vse državljanje je treba pridobiti za to, da prispevajo k stroškom za vojno na ta način, da s svojimi zaslugi zapisujejo vojna posojila, namesto da bi te zasluške porabili za potrebščine drugega reda.

6. V isti namen je treba racionalizirati potrošnjo vseh bistvenih živil, ki jih priranjkuje, da se bodo lahko pravično raz-

delila med potrošnike in da ne bodo na razpolago samo onim, ki imajo finančne možnosti nakupiti si jih po višjih cenah.

7. Da se prepreči nadaljnja draginja je treba končno omejiti prodajo na kredit in na obroke, pospešiti odplačevanje hipotekarnih in drugih dolgov, kajti v nasprotnem primeru štednja ne bo naraščala in ne bo na razpolago denarja za vojna posojila.

Na osnovi teh 7 točk zahteva predsednik od kongresa odobritev vrste zakonov, s katerimi se do skrajnosti omejujejo izredni dobički, nastali zaradi vojnega stanja in sprčo katerih se bodo vladi dale na razpolago potrebne velike vsote, da bo lahko financirala vojno. Poslanica pravi, da izdajajo Zedinjene države sedaj vsak dan po 100 milijonov dolarjev na dan za vojno in da se bo bržkone ta vsota dvignila na 200 milijonov. To pomeni, da bodo morale Zedinjene države investirati v vojno vsako leto nad polovico vseh nacionalnih dohodkov. Poslanica zatrjuje, da bo treba v ta namen do skrajnosti odpraviti vse vojne dobičke, pa ne le one, ki izhajajo iz izdelovanja orožja in streliva, marveč tudi iz katerekoli druge vrste industrijske proizvodnje ali trgovskega poslovanja.

Predsednik predlaga enoten davek, ki naj v obsegu 100 odstotkov obremeni vse dobičke, ki bi na leto v kakršni koli obliki in iz kakršnega koli izvora znašali nad 25.000 dolarjev. Predsednik zahteva nadalje od kongresa poseben zakon, ki bo določal maksimalne cene za vse blago, zakon, ki bo določal maksimalno višino vseh plač in mezd, zakon, ki bo blokiral vse najemnine, zakon, ki bo določal obvezno arbitražno postopanje z intervencijo države pri vseh delovnih sporih in prepovedal vsakršno stavko, in končno zakon, ki bo pooblašal državo, da določa cene za vse kmetijske pridelke v skladu s politiko, da se ohranijo minimalni stroški za življenje na čim nižji stopnji.

Rim, 29. aprila s. V Londonu so zbudili največje zanimanje ukrepi, ki jih ameriška vlada pripravlja na gospodarskem področju. Splošno smatrajo obsežni Rooseveltov načrt za totalno revolucijo v ameriškem gospodarskem življenju, ki bi lahko zašlo na pot inflacije. V Ameriki pripravljajo v glavnem enake ukrepe, kakor so bili svojčas podvezti v Angliji, s to razliko, da so še strožji in težji. V Londonu naglašajo, da Zedinjene države izdajajo za vojno še sedaj 25 milijonov funtov na dan, še enkrat toliko kakor v Angliji.

Naraščajoča angleška podrejenost Ameriki

Zedinjene države bi rade postale dedič britanskega imperija

Berlin, 29. aprila. Politična preobrazba vzhodne Azije pod vodstvom Japoncev je v nekaj mesecih preganala Angleže in Američane z osrednjih oporišč na tem področju. Obrambo nadaljnje ozemlja, ki je sedaj ogroženo po napredovanju Japoncev, bodo formalno skupno organizirale Zedinjene države in Anglija, dejansko pa se je tudi na tem obrambnem področju politično težišče odločno premaknilo. Čeprav pripadajo Avstralija in Nova Zelandija kot domninjona britanskemu imperiju, so vendar v obeh dominijonih Zedinjene države prevzele vodstvo, a tudi v Indiji so med potekom poslednjih pogajanj Starforda Crippsa jasno postavile svoje zahteve.

V Avstraliji poveljuje ameriški general Mac Arthur, ki se je tam nastanil po svojem begu s Filipinov in ki smatra področje južnopacifiškega Pacifika za področje svojega poveljstva. Po poslednjih poročilih je sedaj tudi Nova Zelandija prešla pod vojaško poveljstvo Zedinjenih držav. Nova Zelandija sama tvori skupno z nekoliko bolj na severu ležečo skupino otočja Fidži na novo stvorjeno južnopacifiško poveljniško področje, ki pa ni podrejeno generalu Mac Arthurju, temveč neposredno ameriškemu mornariškemu poveljstvu. Proti tej ločitvi poveljniških področij je odločno nastopil novozelandski premier Fraser, vendar svojega stališča ni mogel uveljaviti. Sam je moral končno priznati, da spadajo odločitve o Avstraliji in Novi Zelandiji v pristojnost Washingtona. Isto spoznanje se je po sili uveljavilo že pred tedni tudi v Avstraliji. Seveda se je Washington pri razdelitvi poveljniških področij nikakor ni oziral na strateške, temveč samo na politične razloge. Roosevelt si namreč prizadeva ločiti ozemlja, ki naj postanejo plen ameriškega imperializma, drugo od drugega, da bi jih lažje vodil in obvladal. Proti temu se Novozelandski prav tako zama uprjajo kakor Avstralci ali celo Angleži sami. Ves britanski svetovni imperij že davni ni več tako močan, da bi se lahko sam branil. Za ameriško podporo mora sedaj plačevati ceno, ki jo diktira Roosevelt. Kakor ni mogel poprej v Atlantiku, tako ne more sedaj tudi na Pacifiku preprečiti, da bi nadaljnji in zelo važni deli britanskega imperija ne prešli pod Rooseveltovo nadzorstvo.

Isti razvoj, čeprav samo šele v povojih, je mogoče zasledovati tudi v Indiji. Rooseveltov zaupnik polkovnik Johnson, ki se je že ponovno mešal v Crippsove razgovore z Indijci, ni tudi po neuspehu pogajanj pripravljen odpovedati se svoji vlogi. Nasprotno, v New Delhiju je celo pod izjavo, ki jo je treba smatrati kar za program ameriške-indijske politike. Tudi t. se je torej izvršila važna sprememba. Pretekla leta Američani niso prav nič prikrivali svojih simpatij za nacionalne zahteve Indijcev in so ves čas odriht izražali svojo kritiko sprčo angleških gospodarskih metod. Prav obzir na ameriško javnost je Angležem narekoval, da so se od časa do časa lotili vsaj navideznih poizkusov za rešitev indijskega vprašanja, da bi Američani ne imeli nobenega povoda za svoje vmešavanje v indijske zadeve. Vse to je sedaj samo še preteklost. Angleži si ne morejo več dovoliti odkritega nastopa proti t. da si polkovnik Johnson ustvarja v Indiji pravo vojaško in gospodarsko poslanstvo, pa tudi Američani so svojo vlogo izpremenili. Iz izjav, ki jih je podal polkovnik Johnson v New Delhiju, je jasno razvidno, da Američani nikakor več ne mislijo na to, da bi podpirali nacionalne zahteve Indijcev, temveč se hočejo sedaj vojaško in gospodarsko povsem uveljaviti v deželi. Polkovnik Johnson je sam izjavil, da imajo gospodarski

strokovnjaki v njegovem spremstvu nalo, da vse razpoložljive vire dežele postavijo v službo vojne, obenem pa, da prouče vse prirobnosti tega oz. nija za kasnejša nadaljnja raziskovanja, kakor tudi, da bodo kasneje verjetno prišli še drugi gospodarski strokovnjaki iz Amerike v Indijo.

Formalno se ta prozorni program krije z »obrambo Indije«. Polkovnik Johnson je izrecno pripomnil, da ne zasledujejo pri izvajanju tega programa Američani nikakih soboljšnih namenov. Pri tem pa je bil tako nepreviden, da je v dokaz navedel nesebično ameriško postopanje na Kubi in na Filipinih. Indijci je torej dovolil, da primerjajo politično usodo Kube in Filipinov, pa vedo, kaj jim je treba od Američanov pričakovati. Za Američane se prav v tem primeru pojavlja globoka problematika ekspanzivne imperialistične politike Roosevelta: Novi ameriški imperializem se hoče polastiti kot dedič bogastev britanskega imperija, pri čemer se seveda že takoj pri prvih korakih zapleta v vse one napetosti in težave, ki napovedujejo bližnji konec britanskega imperija. (Frankfurter Zeitung.)

Ameriška oporišča v Braziliji

Buenos Aires, 29. apr. Zedinjene države bodo te dni odposlale v Brazilijo dve vojaški diviziji, katerih ena bo nastanjena v zvezni državi Pernambuco, druga pa v zvezni državi San Paulo. Po izjavi ameriškega vojaškega atašee v Rio de Janeiru je tem divizijam namenjeno tudi orožje, ki se pošilja ali se bo pošiljalo iz Zedinjenih držav v Brazilijo.

List »Saturday Evening Post« poroča, da so v brazilski vojni luki Recife, glavnem mestu zvezne države Pernambuco, manjše edince ameriškega brodogradništva, katerih naloga je nadzorovati tamošnje vode, zlasti pa trgovske parnike na plovi v južni del Atlantika ali v obratni smeri. Brazilski letališča so že nekaj časa prehodna oporišča za ameriško letalstvo na polih proti Afriki. Trenutno razpolagajo Zedinjene države na brazilskem ozemlju z naslednjimi oporišči: Na severu Para, otok Maraca ob izlivu Amaconke, otok Fernando di Noronha, Natal, Recife in Bahija, na jugu pa otok Sant Amare, otok San Sebastiano v zvezni državi San Paulo, pristanišče Alegre in Rio Grande v isti državi.

Šef brazilskega generalnega štaba general Goetz Monteiro, ki je nadzoroval vojaške naprave na vsem severnem področju države, je sedaj na inspekcijskem potovanju na otok Fernando di Noronha, kjer so vojaške priprave, kakor piše list »A Noite«, ogromnega pomena. Da bi se Brazilija čim bolj prikupila pozornosti Bele hiše, je pri delu zaposlila nekaj pionirskih polkov in več tisoč delavcev, zlasti pri gradnji ogromne ceste, ki vodi iz San Paula do Bolivijske preko vrha Matto Grosso. Po pisanju brazilskih listov je pomen te ceste dvojen. Predvsem predstavlja zvezo osrednjega in najbolj industrijskega dela Brazilije s panameriško cesto, ki vodi iz Peruja preko Bolivijske in bo dosegla Santiago de Chile, drugi pomen pa je vojaškega značaja, kajti nova cesta tvori sestavni del Rooseveltovega programa o obrambi zapadne poloble (Piccolo).

Izgubljeno avstralsko transportno letalo

Buenos Aires, 29. apr. s. Iz Melbourne poročajo, da je izginila sleherna sled za avstralskim prevoznim letalom, v katerem je bilo 12 pripadnikov oboroženih sil. Letalo je treba smatrati za izgubljeno.

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncu Čučnik Jožetu in Jožici iz Orehovca št. 62, občina Kostanjevica, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 tir.

Volitve na Japonskem

Nekateri konzervativni politični krogi na Japonskem so hoteli spraviti letalske alarme v zvezo z bližnjimi parlamentarnimi volitvami in so nasvetovali, naj bi se volitve preložile, ker bi mogli letalski napadi motiti volilno borbo in tudi volitve same. Tem krogom je notranji minister Jijava v listih prestolnice zelo ostro odgovoril: To bi vam sicer prišlo, ker hočete udobno doseči svoje mandate, vendar pa preložitev volitev ne prihaja v poštev. Volitve se bodo izvršile in noben letalski napad jih ne more ovirati ali povzročiti njihovo preložitev, čeprav bi bombe padale naravnost v volilne žare. Tudi v tem primeru bi bile volitve prekinjene samo na dotičnem mestu, toda izvršile bi se takoj po določitvi novega roka po pristojnem višjem predsedniku.

Po nekaterih glasovih, ki izhajajo iz iste ga nagiba, bi moglo bombardiranje motiti učinek volilnih govorov, kjer bi volilci iz strahu pred letalskim napadom ne prišli na volilne skupščine, zaradi česar bi si ne mogli ustvariti prave sode. Koga naj prav za prav volijo. Tudi ta pomislek po mnenju Jijave ne drži, ker je bilo dovolj volilnih zborovanj tudi preko dneva in ker je vlada dovolj jasno dala volilec razumeti, koga naj volijo. Nekateri, čeprav zelo redki kandidati, pa doslej še niso dourmeli, kakšno obnovo doživlja trenutno Japonska. Njihovi volilni govori in volilna pisma dokazujejo, da še vedno žive po starih nazorih.

Kakor znano, bodo volitve na Japonskem 30. t. m. Bližnja tega roka se odraža tudi že v japonskih listih, ki objavljajo cele strani člankov in poročil o volitvah. V Tokiju bo na bržbo najbolj vroča volilna borba. Za 32 mandatov, kolikor jih odpade na japonsko prestolnico, se namreč bori 100 kandidatov. Volilna borba je v polnem teku. Samo 17. t. m. je bilo v japonski prestolnici 30 volilnih zborovanj. Izmed tokijskih kandidatov je 30 bivših poslancev in 30 novincev, med njimi 20 odvetnikov, 19 trgovskih nastavljenec, 16 pisateljev, ostali pa so trgovci, industrijski, učitelji, zdravniki, uradniki in hišni posestniki. Izmed 100 tokijskih kandidatov jih je 34 na uradni listi, ostalih 66 pa so svobodni kandidati.

General Abe, bivši ministrski predsednik in sedanjí šef japonske enotne stranke, ki se imenuje »Gibanje Jokosane«, je glede izida volitev predločil dejal: volilna borba se bo odločila šele v poslednjih petih minutah. (Kö'nische Zeitung.)

Nadaljevanje atentorskega procesa v Ankari

Carigrad, 29. apr. d. Danes se je v Ankari nadaljeval proces zaradi atentata na nemškega poslanika Papena. V dopoldanski razpravi se je začelo zasliševanje v Carigradu bivajočih prič, ki jih je devet.

Žrtve tornada v Argentini

Buenos Aires, 29. apr. s. V Hernest Hillu je divjal tornado, ki je zahteval 100 človeških žrtv. 250 ljudi je bilo hudo, več sto pa lažje ranjenih. Nastalo je veliko razdejavanje med prometnimi napravami in še niso mogli obnoviti zvez med mestom in posameznimi sosednjimi kraji. Tudi v Talatu je tornado povzročil pravo katastrofo. Vlada je proglasila obsešno stanje na prizadetem ozemlju in so se reševalne akcije že pričele. Za sedaj še ni znano, koliko škoje je povzročil vihar in koliko žrtv je še pod ruševinami. Nad prizadetim področjem je stalno v zraku 8 letal.

Letni čas v Švici

Bern, 29. apr. s. V ponedeljek 4. maja bodo v Švici zopet uvedli letni čas, ki odgovarja italijanskemu. Zatemnitev se bo pričela ob 23. namestu ob 22.

Naše gledališče

DRAMA
Četrtek, 30. aprila: ob 17.30: Vdova Rošlinka. Izven

Petek, 1. maja: ob 17.30: Konto X. Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol

Sobota, 2. maja: ob 17.30: Rokovnjač. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol

Čvetko Golar: »Vdova Rošlinka«. Domača ljudska igra živahne vsebine, ki ima za snov zgodbo o kmečki vdovi, željni življenja. Njeno prizadevanje kako bi si osvojila fanta za moža, ki je skrivaj ženin njene hčere, je prikazano v nizu zabavnih prizorov. Igrali bodo: Rošlinko — P. Juvanov, Manico — V. Juvanov, Tončko Simčičeva, Janez — Presetnik, Balanta — Kosič, Jernejec — Bratina, Gašpar — Raztresen, Tinče — Starič. Režiser: Fran Lipah.

Bernauer in Oester: »Konto X«. Veseligrav v treh dejanjih o ljubezni in drugih nemodernih stvareh. Osrednji lik igre je originalni vodja pisarne, Izidor Srakoper, ki zaplete in razplete konflikte okrog skrivnostnega konta X na račun katerega živi obubožana aristokratska obitelj, ne da bi vedela, da je zadolžena, Igro je zredil Milan Košič.

OPERA

Četrtek, 30. aprila: ob 17.: Prodana nevesta. Izven. Zelo znižane cene od 15 lir navzdol

Petek, 1. maja: ob 15.: Don Pasquale. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol

Sobota, 2. maja: ob 17.: Prijatelj Fric Red B

Bedrich Smetana »Prodana nevesta«. V današnji predstavi bomo slišali v partiji Janka mladega tenorista Marijana Krustančiča. Ostala zasedba je sledeča: Krustančič — Janko, Ljudmila — B. Stritarjeva, Miha — Dolničar, Katra — Golobova, Marina — Polajnarjeva, Vašek — Banovec, Keal — Lupša, ravnatelj — Jeltnikar, Esmeralda — Barbičeva, Indjanec — Marenk. Dirigent: D. Zebre, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: Ing. P. Golovin, inscenator: V. Skrušny. Predstava je izven abonmaja.

G. Domizetti: »Don Pasquale«. Komična opera. Zasedba je sledeča: don Pasquale — Betetto, Malatesta — Janko, Ernesto — Sladoljev, Norina — Mlejnškova, notar — Jeltnikar. Dirigent: A. Neffat, režiser: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti.

Gospodarstvo

Še je čas za obdelavo zemlje

Čeprav je dolgotrajna zima povzročila letos precejšnjo zakasnitev del na polju in v vrtovih, je bilo vendar v zainjih tednih mnogo dela izvršenega. Tudi v mestu z zadoščenjem opažamo, kako so obdelani celo majhni koščki zemlje, ki so bili prejšnja leta zapušteni. Mnogo dela pa bo izvršenega še v prihodnjih tednih. Marsikdo se je težko odločil, da na svojem vrtu opusti cvetlične gredice in da posadi zelenjavo. Prvo pa je danes dolžnost, prispevati z vsemi močmi, da se poveča naša proizvodnja živil.

Za saditev krompirja je še vedno dovolj časa in ni prepozno, če ga sadimo tudi še v maju. Krompirju moramo posvetiti prav posebno pozornost, ker je ravno v sedanjih časih najbolj primeren za hrano. Težave so sicer s semenskim krompirjem, toda če tega ni, lahko posadimo tudi odbrane gomolje navadnega krompirja. Tudi za fižol je še čas, da ga posadimo. Zlasti pozne vrste fižola (koks, mandalon, ribčan, prepelčar) lahko sadimo tudi še v začetku maja. Fižol za zeleno kuho pa sadimo še pozneje, in sicer v razmahu po 14 dni do treh tednov, tako da je v poletju stročji fižol vedno na razpolago. Fižol je treba saditi na dobri rodni zemlji, ne potrebuje dušika (hlevskega gnojila), pač pa je koristno dodati nekaj superfosfata.

Najkasneje v začetku maja se morajo posaditi paradizniki. Tudi kumare, papriko in drugo zelenjad lahko sadimo še v maju. Negi vrtnih nasadov je treba posvetiti potrebno pozornost. V maju zlasti obramoz zalistane paradiznike in škropimo z 2% galico čebulo, kumare in paradiznike. Uši uničujemo s 3% rastvorom tobaknega izvlečka. Jagode okopljemo in pod nje nastelimo slame. Skrbimo, da je vrt vedno okopan in čist plevela. S prestano vodo pa po potrebi zalivamo v presledkih dva do tri dni.

Na polju sejemo v prvih dneh maja še proso, lucerno in travne mešanice, koruzo

za zeleno krmo in silažo pa takoj, ko smo pokosili grahorico. Krompir bomo pred in po vzhajanju pobrali, in ko čas nastopi, ogrnili. Repo in koruzo pa bomo eno do dvakrat okopali in razredčili, če smo jo gosto sejali. Po prvem izdatnejšem dežju je treba čimprej razsaditi repne in zeljne sadike in čez nekaj dni plitvo okopati. Kolikor tega nismo ugnili v aprilu, moramo v maju opleti lan, konopijo in jara žita, tako da bodo vso hrano in vlago iz zemlje izkoristili posevki. Za to delo ni potrebno globoko, temveč plitvo okopanje s stroji in roko, zato pa čim večkrat.

Če čas dopušča bomo že v maju vprežno živino porabili, da izvozimo gnoj na okrajke onih polj, ki jih bomo po spraviljanju pridelka pognojili. Tako si razdelimo deio in omogočimo pravilno gospodarjenje z gnojem. Kupe seveda stlačimo in pokrijemo z zemljo. Tudi s košnjo ne bomo dolgo čakali, da trava prezori. Več bomo nakosili skupaj z otavo in otavčim ako zgodaj kosimo, seveda če so bili travniki zadostno gnojni in pravilno oskrbovani. Po košnji in po prvem deževnem dnevu bomo na travnik razvozili razredčeno gnojnico in travnik nato močno pobrali. Če moramo, primešamo gnojnice pepela in superfosfata.

Pri krmljenju živine preidemo, če le mogoče, popolnoma na zeleno krmljenje. Tudi svinje, stare in mlade, navadimo na črno deteljo. Vprežni živini, ki ni preveč izkoriščana in je še ne bomo pripravili za zakolj, lahko zmanjšamo obroko.

V sadjarstvu je najvažnejše opravilo opravljanje drugega škropljenja (s 3/4% modro galico ali s 1/2% nosprasa ali z 2% žvepleno-apnenno brozgo z dodatkom 250 gr arezina ali meritala). Listne uši, ki se pojavljajo na mladem drevu, se uničijo z 2 do 3% tobaknim izvlečkom in 1.5 kg mazavega mila na 100 litrov raztopine.

Gospodarske vesti

— Razmah italijansko-slovaške trgovine. Nedavno smo navedli podatke o razvoju trgovine med Italijo in Slovaško na podlagi slovaške izvozne in uvozne statistike. Celotni blagovni promet med Italijo in Slovaško je lani dosegel 400 milijonov KS nasproti 306 milijonom v prejšnjem letu in 100 milijonom v letu 1936. Sedaj objavljajo slovaški statistični urad tudi številke za prvo letošnje četrtletje. Letos se je promet nadalje znatno povečal. Slovaški izvoz v Italijo se je v tem četrtletju dvignil na 70 milijonov KS — (prejšnje leto v istem četrtletju 23), uvoz iz Italije pa se je povzpela na 111 milijonov KS (55).

— Zbiranje volne v Italiji. Ob koncu aprila se je pričelo v vsej Italiji zbiranje volne in volnenih predmetov, ki je pokazalo veliko pozhrtvalnost prebivalstva. Dosedanji rezultati presegaajo vsa pričakovanja. V Rimu so na velikih trgih postavili šotore Rdečega križa, kamor prinašajo skupne dijakov nabrane volnene predmete. Zbiranje je v rokah mladinske organizacije GIL.

— Zagrebški velesejem. Preteklo soboto so v Zagrebu slovesno otvorili letošnji velesejem, ki je zbudil tem več zanimanja, ker je letos cela vrsta slovaških velesejmov izpadla. Na velesejmu, ki ga je otvoril maršal Kvačernik, so priredili tudi razstavo, ki je posvečena prvi obletnici Neodvisne Države Hrvatske. Na velesejmu so priredile posebne razstave številne druge države. Zlasti lepo razstavo je priredila Italija, ki razstavlja izvozne proizvode, zlasti tekstilne predmete, stroje in farmaceutske proizvode. Italijanski paviljon nazorno prikazuje velik industrijski napredek Italije. Prav tako vlada za nimanje za nemško razstavo, ki je posvečena boju proti potrti. Razstava prikazuje najuspešnejše načine za konserviranje živil in sploh za ohranitev narodno gospodarskih vrednot. Enako prikazuje borbo proti škodljivcem v vrtu, sadovnjaku, za preprečenje gobavosti lesa ter razna sredstva za čiščenje in konserviranje. V propagandnem delu razstave je s slikami in grafikoni prikazano, koliko živil se pokvari in koliko vrednot se uniči z odpadki. Vsak kilogram žita ali krompirja, ki se pokvari ali uniči, pomeni primanjkljaj v evropskem gospodarstvu z živil. Italijanski razstavi na velesejmu sta priključeni še dve drugi razstavi, in sicer razstava italijanskega turizma in razstava italijanske knjižice.

— K reorganizaciji gospodarskih zbornic v Nemčiji. Poročali smo že o ustanovitvi enotnih pokrajinskih gospodarskih zbornic v Nemčiji, ki bodo prevzele posle dosedanjih trgovinsko-industrijskih in dosedanjih rokodelskih zbornic. Iz komentarjev, ki jih objavljajo nemški listi, je razvidno, da gre pri tem za izredno dalekosegno reformo. Doslej je imela Nemčija 111 trgovinskih in industrijskih zbornic; od teh je docela ukiniteljnih 41, vse ostale pa bodo prešle v organizacijo novih pokrajinskih gospodarskih zbornic. Ukinjene so tudi vse rokodelske zbornice, ki jih je bilo doslej 71, tudi te zbornice preidejo v novo organizacijo. Končno je ukiniteljnih 23 dosedanjih gospodarskih zbornic, ki so bile ustanovljene za posamezne dežele in so bile le ustanove gospodarskih organizacij. Vsega bo prenehalo posloovati 205 zbornic, na njihovo mesto bo na ustanovljenih 70 pokrajinskih gospodarskih zbornic. Nemčija bo odslej imela samo še skupne zbornice, ki bodo obsegale industrijo, obrt, denarništvo, gospodarstvo z energijo in promet. V krajih, kjer so doslej obstojale trgovinsko-industrijske zbornice in kjer v bodoče ne bo pokrajinske skupne zbornice, bodo po potrebi ustanovili podružnico pokrajinske gospodarske zbornice ali pa posebno skupno gospodarsko zbornico, ki pa bo podrejena pokrajinski gospodarski zbornici. Spremenjena so tudi področja posameznih zbornic, ki so bila doslej zelo različna in so se nanašala še na prejšnje deželne meje. Odslej pa je pokrajina (Gau) obenem tudi področje zbornice.

— Nova vloga Varšave. V založbi »Deutscher Osten« v Krakovu je izšla knjiga, ki prikazuje dvoletno delo nemške uprave v varšavskem okrožju. Kakor je znano, je bila Poljska generalna gubernija prvotno razdeljena na štiri okrožja: Krakow,

Radom, Varšavo in Lublin. Kmalu po osvojitvi Lvova je bila Poljski generalni guberniji priključena tudi Galicija kot peto okrožje. Šef uprave v varšavskem okrožju je imel po končani vojni najtežje delo sprčo okolnosti, da je mesto izgubilo značaj gospodarskega in političnega središča in je bil Krakow določen kot glavno mesto Poljske generalne gubernije, pa tudi zaradi tega, ker je mesto najbolj trpelo v teku razmeroma kratke vojne. V prvi dobi po vojni je kazalo, da bo Varšava postala malo pomembno mesto, ta misel pa je bila opuščena, ker je prodrlo spoznanje, da lahko mesto igra važno vlogo v industrijski in obrtni proizvodnji Poljske generalne gubernije. Zato je bilo odločeno, da se v splošnem interesu izkoristi industrijska kapaciteta mesta. Predvsem pa je bilo treba rešiti židovsko vprašanje, kajti židovstvo je prej obvladalo vse gospodarsko življenje mesta, ki spada med ona milijonska mesta, ki imajo največ židov, saj so jih pred vojno našli pol milijona. Tako sta bili pred vojno v Varšavi dve tretjini vseh nepremičnin v posesti židov. Vse te židovske nepremičnine je generalna gubernija prevzela v upravo. Žide so preselili v posebni mestni okraj. V teku zadnjih dveh let je gospodarsko življenje pod novo vprašev zopet oživelo.

— Borba za baker, kositer in kavek v Belgiskem Kongu. Odkar je Zedinjenim državam onemogočeno, da bi se oskrbovale z raznimi surovinami, zlasti s kositerom in kavčukom iz Nizozemske Indije, so se pričele zanimati za Afriko in segati po Belgiskem Kongu. Na znatni rudarski proizvodnji te belgijske kolonije pa je istočasno zainteresirana tudi Anglija. Američani in Angleži ustanavljajo v Belgiskem Kongu konzulate, trgovinska oporišča in si prizadevajo dvigniti proizvodnjo te kolonije, pri čemer jih podpira belgijska emigrantska vlada v Londonu. Predvsem se zanimajo za ogromna ležišča bakrene rude, ki so na visoki planjavi »Katanga« ob izlivu Konga v sredini afriške celine. Ruda, ki se tu pridobiva v dnevnem kopu, je še boljše kakor v sosednji angleški Rodeziji. Področje je izkoriščala znana družba »Union Minière du Haut Katanga«, ki je v letu 1937 pridobila 157.000 ton bakra. Navzlic prevoznim težkostam skušajo sedaj proizvodnjo povečati. Še bolj pa Američane in Angleže zanimajo ležišča kositrove rude, ki se nahajajo v severnem delu pokrajine Katanga, kjer se lahko pridobiva kositrova ruda, ki vsebuje 70% kositra. V okviru propadlega mednarodnega kartela za kositer je bila za Belgijski Kongo določena le majhna kvota 6000 ton na leto. Sedaj pa skušajo sprčo pomanjkanja vzhodnoazijskega kositra v vsej naglici dvigniti proizvodnjo v Kongu. Zanimanje gre tudi za kavčuk iz Konga, kjer raste v pragozovih divje kavčukovo drevo. Proizvodnja kavčuka v Kongu doslej ni igrala važnejše vloge v svetovni trgovini in se tudi ni posebno obneslo pridobivanje v plantažah. Priobitvanje divjega kavčuka pa se je v zadnjih letih gibalo le na višini 13.000 ton. Ker bi ureditev novih kavčukovih plantaž zahtevala mnogo časa, nameravajo dvigniti pridobivanje tako zvanega divjega kavčuka, kar pa tudi v bližnjem času ne bo moglo primesti zaželenih uspehov.

— Naraščanje angleškega obkora bankovcev. Kakor smo že včeraj kratko poročali, je zakladnik minister Wood v spodnji zbornici predložil zakonski predlog o ponovnem povišanju maksimalnega obkora bankovcev. Ob izbruhu sedanje vojne je bil maksimalni obtok povišan na 580 milijonov funtov. Oj tedaj je Anglija že štirikrat dvignila najvišjo mejo obkora, in sicer vsakokrat po 50 milijonov funtov. Leta 1940 je bila maksimalna vsota dvignjena od 580 na 630 milijonov, v teku lanskega leta pa je bila trikrat povišana, najprej na 680, pozneje na 730 in v decembru lanskega leta na 780 milijonov. Ker je sredi aprila dejanski obtok narasel že na 767 milijonov, tako da se je znatno približal najvišji dopustni meji, je sedaj angleški zakladnik minister postavil predlog za novo povišanje na 830 milijonov. Nadalje poročajo, da je vpisovanje vojnih posojil v Angliji znova popustilo in da bodo zaradi tega v kratkem poostriili davčne predpise, ni pa izključena tudi uvedba prisilne štednje.

Zboljšajmo belokranjske stelnike

Visoki komisariat je v ta namen dal na razpolago traktor, manj premožnim kmetovalcem pa bo dajal tudi denarne podpore

Za velik del naše pokrajine je brez dvoma ena najbolj perečih gospodarskih nujnosti vprašanje, kako spremeniti v rodovitno zemljo belokranjske stelnike. Že v mirnih časih in v normalnih razmerah je bila Bela Krajina v gospodarskem pogledu najbolj zaostala in se je običajno označevala kot najbolj revna pokrajina Slovenije. Razni naravni, gospodarski pa tudi upravno-politični činitelji so v teku dolgih stoletij povzročili to gospodarsko in socialno stanje. Ako pomislimo, da je od približno 58.000 ha rodovitne zemlje (njiv, travnikov, sadovnjakov, vinogradov, pašnikov in gozdov) več kot 10.000 ha stelnikov, lahko rečemo, da so stelniki eden izmed glavnih vzrokov, ki so do sedaj ovirali dvig kmetijske proizvodnje in blagostanja v Beli Krajini.

Stelniki, ki so naravnost značilni za zaostalost kmetijstva v Beli Krajini, leže navadno bolj oddaljeno od naselij, deloma na kamniti in plitvi, deloma pa tudi na globoki zemlji. Že ime pove, da služijo kmetovalcem stelniki največ za pridobivanje stelje. Rastlinstvo stelnika je zelo enolično; redke, košate breze, nekaj grmovja in pa praproto, ki je glavna rastlina. Med praproto raste tudi resa (vresje) ter nekaj malega ostrih gozdnih trav, ki dajo slabo, manjvredno pašo.

Kaj ima belokranjski kmet od svojega stelnika? Ničesar drugega kakor nekaj malega stelje, kajti borna paša, ki raste med praproto in grmovjem, skoro ne pride v poštev. Ako pomislimo, da bi na isti zemlji lahko uspevale koruze ali detelja ali pšenica, če je zemlja kamnita pa gozd, moramo reči, da je naravnost greh, ako ostanemo neplodni in tako rekoč brez vsakega gospodarskega haaka tako obsežne površine zemlje. Ljudje imajo sicer razne izgovore in to razloge, s katerimi utemeljujejo, da so jim stelniki potrebni. Zlasti trdijo, da rabijo steljo in da nimajo dosti gnoja, da bi poleg dosevanih njiv in vinogradov pognojili še preoreane stelnike. Nobeden izmed teh izgovorov pa ne drži. Steljo bi dobil kmet tudi v gozdu, ki bi ga nasadil namesto stelnika, ali pa na njivi (pšenična slama, koruznica itd.). Da belokranjski kmet nima dosti gnoja, so pa ravno največ krivi stelniki, kajti zaradi njih pridela kmet premalo krme, da bi mogel rediti več živine.

Če so bili stelniki gospodarsko neupravičeni v mirnem času, ko za hrano ni bila tako trda kakor danes, so tem bolj neupravičeni v sedanjih težkih časih, ko je neizrečeno škoda vsakega koščka zemlje, ki ni izkoriščen. Danes so se razmere tako spremenile, da se bogato izplača, kar se prej ni izplačalo.

Predvsem je treba čimprej spremeniti v njive vse stelnike in bližnji bivališč, v ravnini legi in na dosti globoki, ne kamniti zemlji. Pri pregledu stelnikov, ki ga je izvršil lani kmetijski oddelek Visokega komisariata, se je ugotovilo, da je takih stelnikov v okraju Črnomelj približno 2500 ha. Pri teh stelnikih bi se delo in stroški izplačali, ker bi pridobili nove površine dobre, rodovitne zemlje.

Najbolje je, da do jeseni posekamo drevje in grmovje, porujemo kamenje, store in korenine in tik pred zimsko zemljo globoko preorjemo, in sicer kakih 20–25 cm. Globlje ne smemo orati, da ne spravimo na vrh preveč mrtve zemlje. Drugo leto že lahko posadimo krompir, ki na novišču prav dobro uspeva. Seveda moramo krepko pognojiti s hlevskim gnojem, ki ga podorjemo, takoj ko skopni sneg ali vsaj nekaj tednov pred saditvijo. Kdor pa bi se dela prav hitro lotil, bi kako manjšo površino lahko izkrižal še sedaj spomlad in jo posejal n. pr. s prosom, ki tudi dobro uspeva na novišču. Seveda v tem primeru ne kaže globlje orati kakor kakih 20 cm, pognojiti pa je treba z umetnimi gnojili, in sicer z vsemi tremi hranilnimi snovmi. Jeseni pa bi v tem primeru morali zemljo globoko preorati in jo za krompir pognojiti s hlevskim gnojem. Ker ima zemlja na stelnikih malo sprtnin (humusa), je dobro, če gnojimo s hlevskim gnojem še prihodnje leto, da se nabere v zemlji čim več sprtnine.

Poleg zadostnega gnojenja je za uspešno gospodarjenje na preoranih stelnikih najvažnejše, da zemljo dobro, predvsem dosti globoko obdelamo. Zato je potreben močan železen plug. Visoki komisariat je nabavil v ta namen traktor, s čimer bo kmetovalcem, ki žele spremenjati svoje stelnike v njive, veliko pomagano, ker bo šlo delo veliko lažje in hitreje od rok. S tem bo omogočeno, da se bodo v normalnih razmerah lahko zboljšale prav znatne površine stelnikov. Poleg tega pa daje Visoki komisariat onim manj premožnim kmetovalcem, ki bi se zaradi prevelikega števila interesov ne mogli poslužiti traktorja, posebne podpore za preoravanje stelnikov. Prošnjo je treba nasloviti na Visoki komisariat za ljubljansko pokrajino — kmetijski oddelek in jo vložiti pri pristojnem okrajnem glavarstvu. V prošnji je poleg imena, očetovga imena in naslova prosilca treba navedeti še naslednje podatke: površina vsega posestva v hektarih; število živine, ločeno po vrstah; kraj in površina stelnika, ki naj se zboljša; popis del in predvidene stroške; dobo, v kateri bodo dela izvršena.

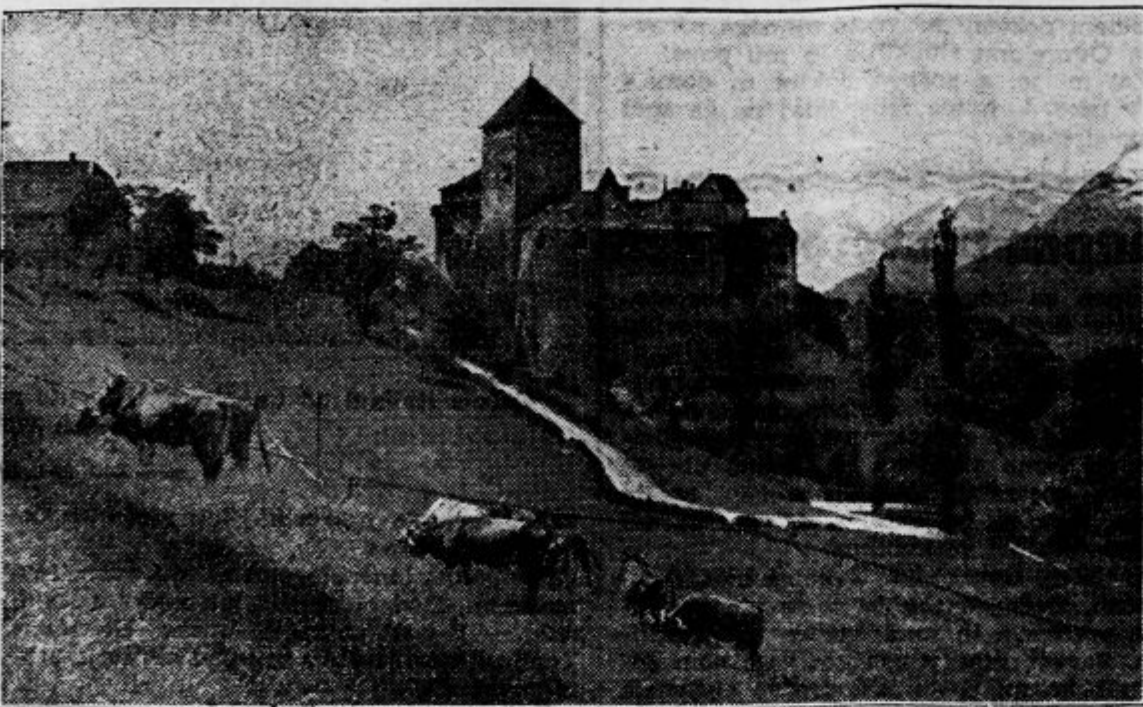
Izkrčene stelnike moramo zagnojiti predvsem s hlevskim gnojem, kakor je bilo že zgoraj poudarjeno. Ako bi zaradi tega manjkalo hlevskega gnoja za ostale, t. j. stare njive, ga tam lažje pogrešamo in nadomestimo z umetnimi gnojili. Če nam manjka hlevskega gnoja, bi bilo tudi prav primerno, zeleno gnojenje. Spomlad vsejemo dosti goste grasio, ki jo jeseni podorjemo. Da bolje uspeva, ji pognojimo s kalijevim soljo in superfosfatom ali kostno moko. Na ta način založimo zemljo s humusom in jo obenem pognojimo z dušikom. Grasio pa lahko sejemo tudi v kako zgodnje žitno strnišče, da dobimo tisto leto naprej eno žetev, potem pa nam zraste še rastlina za zeleno gnojenje.

Če kdaj, je danes posebno utemeljena zahteva, da odpravimo v Beli Krajini ta ostarela, zastarela, nazadnjaškega gospodarstva, tembolj, ker so razmere za to v vsaki ožiri ugodne. Delo se nam bo že sedaj bogato izplačalo, veliko korist pa bo imeli tudi v bodoče, ko bodo morda nastopili slabi časi in ko kmet ne bo zopet imel prilike na cenen način pridobiti si nove rodovitne zemlje. Če napravimo iz nič-

vredne zemlje rodovitno njivo, se nam bo gospodarstvo trajno in temeljito zboljšalo, ker bomo pridelali na novih njivah ne samo hrano za ljudi, ampak tudi dobro krmo za živino (deteljo, oves, ovseno slamo, grasio, zeleno koruzo itd.). Tako bomo lah-

ko redili več živine in pridelali več gnoja, ki nam bo zopet dvignil pridelke. Naše kmetovanje ne bo več ekstenzivno, ampak bo postajalo vedno bolj intenzivno in posestvom bo nudilo kmečki družini boljše in človeka vrednejše življenje kakor do sedaj.

Kneževina Lichtenstein praznuje 600 letnico

Kneževina Lichtenstein leži ob gornjem teku Rena, stisnjena med Svico in Predarlško. Še pred nekaj leti je bila podoba, da se je na ozemlju te države, ki meri 159 štirijskih kilometrov in ima kakih 11.000 prebivalcev, ustavil čas ali pa je šel preko nje in ga kneževina ne bo nikoli več dohitela. Že nemško pravopisje deželice ni moglo več do živga: kakor v neurejenih pravopisnih razmerah srednjega veka, tako se je v njenem imenu do danes ohranil nepravilni »ie«.

V ostalem je država od nekaj znamenita zavoljo raznih dovtipov, ki so jih hudomušneži skovali na račun malega obsega države. Nekoč so baje Lichtensteinci naročili po vzorcu močnejših sosedov moderen top. Ko so pa preizkušali njegovo vrednost, so se takoj zapletli v diplomatske spore s sosedji, kajti naj so obrnili top počez ali po dolgem, vedno so izstrelki padali izven državnih meja in bi bili lahko povzročili nevarno vojno. Ta top odletel molči kakor je molčal tudi med svetovno vojno in kakor molči danes. Lichtensteinskemu ljudstvu so grozote vojne prihranjene. Zadnjič je bila kneževina vpletena v vojno 1866, ko je avstrijskemu cesarju pomagala v boju proti Prusom. Njena vojska devetih mož je prišla seveda prepozno na bojišče pri Kraljičinem gradu, zato pa tudi ni bila deležna avstrijskega poraza. Odkorakala je nezmagana domov. Nehvaležni Habsburžani pa je pri sklepanju miru popolnoma pozabil na svojo malo zaveznico in če bi šlo strogo po diplomatskih predpisih, je kneževina še danes v vojnem stanju z Nemčijo.

V prijetnem zatijšu se lepo živi in kneževina Lichtenstein je danes edina nemška monarhija, vse druge je pomela svetovna vojna. Vihar je pozabil staro monarhijo ob gornjem Reni. Gorski deželici modro vlada knez Frac Jožef II., ki ima drugod tako velika posestva, da bi lahko nekočkrat pokril z njimi vso svojo staroslavno dedovino. Prestolnica Vaduz ima 1400 prebivalcev, po državnem ozemlju pa teče celih 9 km železniške proge. Knez je dovolj bogat, da iz svojih dohodkov plačuje vse državne potrebe, tako da 15 članski svet, ki vlada namestu njega, nima morečih proračunskih skrbí. Da pa možem le ni tako dolgačas, so po svetovnem nazoru razdeljeni v pristaje napredne ljudske stranke in ultramontanske meščanske stranke. Vendar državnozbornske volitve in vladne krize nikakor niso razburile. Državna uprava kneza ne stane preveč, saj je državnih nameščencev

samo šest: načelnik vlade, dva svetnika, tajnik, pisar in sodnik. Sledeči si v zametnejših primerih vzame za pomoč kakega tovariša iz Svíce ali iz Nemčije. Do prvega po prvi svetovni vojni je bila kneževina v carinski uniji z Avstrijo in je imela tudi avstrijski denar. Potem se je naveličala nesolidne družbe in se je zatekla k Svici. Z njo jo odslej vežejo carske in valutarne zadevščine, cerkveno jurisdikcijo pa je že prej izvrševal nadškof iz švicarskega Chura.

Ta pozabljena idila bi trajala še bogve koliko časa, da niso iznajdljive glavičve prišle na misel, da se da dejstvo suverenosti tega malega koščka alpske zemlje zelo dragoceno izkoristiti. Najprej so sami domačini našli lep izvor dohodkov: vsako leto so izdali nove poštne znamke. Celotno znamke značne pošte ima Lichtenstein in te so osobito priljubljene pri zbiralcih. Po svetovni vojni pa so se kneževini odprile še drugi viri. Bogati očetje iz raznih dežel so svojim s'novom začeli preskrbljavati liechtensteinsko državljanstvo, da jih očuvajo vojaške službe in posledic vojne. Tudi bogati brezdomovinci so zahrepani po prijetnem podaništvu, ki ga je vlada v Vaduzu podeljevala prav širokogradu. Kdor je plačal 20.000 frankov takse, so mu poslali liechtensteinski potni list, ne glede na to, ali je kdaj videl Lichtenstein ali ne.

Posebno pa se je priljubila kneževinca onim poslovnim ljudem, ki ljubijo velike dobičke, obenem pa silno neradi plačujejo njim odgovarjajoče davke. V tem pogledu je bil Lichtenstein pravi raj za slične davčne begunce, ker pobira samo 1 odstotek imovinskega davka in 3/4 odstotka pridobitine. Tako malenkost lahko vsakdo rad utrpi, zato so v Vaduzu najrazličnejše tvrdke ustanovile svoje navidezne centrale, poslovalnice, pa so imele v njih deželah, ki so ščitile njihova podjetja in so omogočale poslovanje, dajši so jim neuhvaležni spekulante odtegovali svojo davčno moč. Tako združbo je bilo treba le vpisati v vadaški trgovski register in že je bilo vse opravljeno. Vnogleda v te registre seveda ni imel nihče, kajti liechtensteinska vlada ve, da je v njeni diskretnosti glavni vir dohodkov.

Iznajdljivi ljudje so našli še dokaj drugih sličnih načinov zlorabe liechtensteinske državnosti in v deželo je tekla neprestano zlata reka, ki je zavoljo obrambnih ukrepov drugih držav sicer nekoliko upadla, vendar je bila do predlanskega leta tako izdatna, da je zagotavljala kneževini brezskrbno življenje.

Pomladna utrujenost

Ko enkrat pomlad spleza na planine in ko zaveje rali, pomladni vetrček, tedaj začena teči iz nosu in človek mora pljuvati. Ob tem času človeka rado ščiplje v nogi, ga trga v križu in nato po ramah, postane nervozen in nerazpoložen. Nima veselja niti volje za delo. Skratka, dobi neko vrsto »mačka«, ki ga več ali manj vsi poznamo in ki se imenuje »pomladanski maček«. Pojavlja se vsako leto ob istem času in moti naše telesno in duševno stanje ter občute.

Medtem ko pesniki, ki pojejo o pomladi — vsaj nam se zdi tako — ne občutijo vseh teh motenj in obožujejo rahel pomladni vetrček, svetlečee pomladno sonce, svež duh iz zemlje, čuti navaden in prestop človek vsak dan nova iznenadenja. Sodeč po sončnem svetlobi meni, da bi moral biti toplo, je pa hladno. Nasprotno pa je preveč toplo, če pri oblačnem vremenu natakne zimsko suknjo. Domov prihaja slabe volje in poteč se. Zato odpre okna na stežaj, češ da v zakurjeni sobi ni mogoče vzdržati. Iz tega razloga naslednji dan ogenj v pečji ugasne. Nenadno pa se zgodi, da pade toplota na ničlo. Revez sedi v hladni sobi in ga zebe. Spomin na zimsko mu je celo prijeten, kajti tedaj je vedel, pri čem je.

Dejstvo je, da pomlad pri odraslih, prav tako, kakor pri otrocih, prinaša celo vrsto obolenj, ki so gosto povezana s posebnimi vremenskimi razmerami. Seveda ima pri tem veliko besedo človekova lahkomiselnost z ozirom na obleko pri odraslih in otrocih. Postanemo preveč komodi, da bi se toplo oblekli. Prekmalu nas zvabi nov poletni kostim, ki je pa samo polovico tako gorak kakor stari zimski plašč. Otroke prekmalu oblečemo v lahne obleke in v kratke nogavice. Vsak dan močnejša svetloba in toplejši sončni žarki nas zapeljujejo, da ne premislimo dobro, kakšno je prav za prav toplotno stanje. Tudi štednja s kurjavo v zgodnjih pomladnih

dneh je večkrat vzrok, da se v nezakurjenih sobah prehladimo.

Če govorimo o pomladnih obolenjih, moramo poudariti, da ta izraz ni popolnoma pravi, ker je v medicinskem smislu takšen obolenj malo. Dejstvo pa je, da ima skoro vsak človek svoje pomladnsko obolenje. Poglejmo torej, kaj je pomladna utrujenost? Zakaj pri snajenju zob včasih krvavi dlesno? Zakaj včasih obilni jedi (ne glede na racionalne obroke) včasih čutimo neprenehoma lakoto? Od kod pride pri odraslem človeku neprijetno zbadanje v mišicah? Zakaj čutimo spomlad tako imenovanega mačka? Dejstvo je, da ima vsak človek svojo »slabo stran« ali kakor se to strokovno imenuje: locus minoris resistentiae, torej kraj, kjer je najmanjša odpornost. Naravno je, da so dihalni organi najbolj prizadeti, ker so največ izpostavljeni spremembam zraka. Potemtakem je pomlad čas bolezní zaradi prehlajenja, gripe, bronhialnega katarija in pljučnice, ki v naših zemljepisnih širinah spomlad kažejo višek.

Razen temperaturnih razlik na razširjenost pomladnih obolenj vplivajo tudi talne vode, ki navadno spomlad dosežejo svoje najvišje stanje; tedaj torej dobera namočijo in ovlažijo zemljo. Na njej kakor tudi v vlažnem zraku pa je leglo vseh obolenj revmatskega, nevralgičnega in nevritičnega značaja. Prva zadevajo sklepe in mišice, drugi dve vrsti obolenj pa živce, ki so razdraženi, včasih pa tudi vneti. V udi, ki jih taki živci preskrbujejo, nastopajo večkrat pojavi ohromelosti.

Defektni, pliskavi zobje in vneti mandeljni so vrata, skozi katera vdirajo bakterije v telo. Zato ne smemo jemati obolenj teh organov prelahkomiselno. Bolezen, ki jo spremlja vročina, je pogosto zagonetna, zlasti skleni revmatizem in napake srčnih zaklopníc. Vsemu temu so vzrok bakterije in njih stрупen izloček. Bolezen pa naj pravilno razume te vrstice.

Ni treba, da bi vsako lahko vnetje v vratu imelo težke posledice.

Tudi nahod je bolj nedolžno obolenje. Pristevamo ga k spomladanski bolezni naših krajev in ga imenujemo »seneni nahod«, ker se pojavlja, ko začne trava cveteti, od maja do julija. Ta vrsta nahoda ima vzrok v preobčutljivosti živčnega sistema. Zato moramo živčni sistem zdraviti. Najbolj enostaven način zdravljenja bi bil, če bi se ob kritičnem času preselili v podnebje, ki ne nudi možnosti obolenja.

Slično velja za koprivnico, recimo po zaužitju jagod. Ona ima tudi svoj vzrok v nervozni preobčutljivosti, oziroma razdražljivosti. Koprivnica se pojavi na drugem telesnem organu: na koži nastane izpuščaj, kakor da bi jo opeli s koprivami. Najboljše zdravilo je, da se izognemo vzroku, ki to bolezen izziva.

Med tako imenovane pomladne bolezni pristevamo tudi pomladni očesni katar. Največkrat se javlja pri otrocih in predstavlja nedolžno vrsto egiptovske bolezni. Povzroče srbenje in pritisk v očeh zaradi vozličkov, ki se nahajajo na notranji strani zgornje veznice. Po daljšem času bolezen sama od sebe mine, ampak se spomlad vrača.

Se neka kožna bolezen se pojavlja spomlad. Na zgornjih in spodnjih okončinah, ali po domače na rokah in nogah, se pojavijo kot leča ali fižol velike pege, ki izgledajo kot ozeblina, toda ne srbi. Tudi ta bolezen je nedolžna in stoji v znamenju pomladi, ne da bi vedeli za njen vzrok.

Kaj pa je pomladna utrujenost? Zakaj krvavi pri snajenju zob večkrat dlesno? Zakaj čutimo vzlic temu, da se obilno namo, neprestano lakoto? Od kod zbada-joče in trgače bolečine v mišicah — pri

zdravem in odraslem človeku? Prof. Brauer originalno zaokroža to vprašanje. On namreč smatra vse to kot posledico pomanjkanja vitaminov, ki je tako rekoč sezonska bolezen. Pri svojih raziskovanjih je našel zgoraj omenjene znake: utrujenost, občutek lakote kljub obilni hrani, lahke krvavitve dlesni in bolečine v mišicah. Brauer smatra, da v naši hrani v zimskih mesecih ni zadosti vitaminov. Manjka nam sveže zelenjave, predvsem pa svežega sadja. Kar se tiče zelenjave, je je pri nas pozimi zadosti, tako da nam ni treba uporabljati konzerv. Sadje pa bi moralo biti tako poceni, da bi bila ljudska hrana in ne luksus. Med zelenjadnimi konzervami je sicer nekaj takih, v katerih so še vitamini, vendar se te pri kuhanju uničijo.

Pomladna utrujenost ni nič drugega kakor lahka prehodna avitaminoza. Zdravnik ima pri otrocih kakor tudi pri odraslih precej priložnosti, da opazuje take pojave. Lajk pa je v tem ožiru na boljše. Vedno ve, odkod pridejo bolezenski znaki. Mozoli, ki jih dobi spomlad, pridejo od »nečiste krvi«, prav tako po njegovem mnenju izvirajo motnje v prehrani, nespečnost, glavobol in druge bolečine, ki ga spravijo ob dobro razpoloženje, tudi od »nečiste krvi«. Pomladno zdravljenje s čajem za snajenje krvi naj bi po večtedenskem zauživanju — po laiskem mnenju — bilo vzrok izboljšanja.

Vse zgoraj omenjeno ni neko telesno obolenje, ampak duševno depresivno stanje, ki ga opazujemo pri gotovih ljudeh, ki so enkrat najbolj veselí, potem pa do smrti žalostni. Pri odraslih osebah je takšno razpoloženje tudi v zvezi z erotično seksualnimi zadevami, ki kot vsako organsko življenje pridejo spomlad do največjega izbruha.

Dr. D.-I.

Lažni sijaj v Monte Carlu

Monte Carlo (pravi poročevalec Jung) je zadnje tedne in mesece živahen kakor že dolgo ne. Dobiček uživa v prvi vrsti Kazino, ki beleži dnevni čist dohodek do pol milijona frankov. To sicer ni predvojni frank, ali vendar — ogromne vsote zapravijo igralci dan za dnem, noč za nočjo. In kdo so ti igralci, kdo v Evropi ima danes še čas, mir in denar, da lahko preživlja svoje dni ob ruleti v Kazinu? To so židovski krogi, ki so se zbrali iz vse Evrope. Igralnica v Monte Carlu olajšuje mednarodno židovstvo za značne vsote.

Veliki maček pa bo za kneževino Monaco nastopil tisti trenutek, ko bo vprašanje židovstva urejeno v vsej Evropi. To da zaenkrat diha Monte Carlo srečo in blaginjo, v kolikor gre za zunanji videz. Denar v tem mestu lahkomišelnosti spet nima nobene cene. In človek bi temu videzu sreče domala verjel, če ne bi številni napisi na zaklenjenih vratih in hotelih pričali, da je tudi za Monte Carlo minila doba »pravilničnega angleškega vrta na riverlic«. Tega ne spremeni dejstvo, da posamezni bogataši dan za dnem zapravijo kakih 100.000 frankov. Od ostalih tujcev, ki so še ostali — nekaj suhih lordov in lady — bi igralnica ne mogla živeti.

Marsikdo se je že trudil, da bi iznašel svoj sistem, v katerem bi »razbil banko«.

Finska se vključuje v novo Evropo

Važno vprašanje vključitve Finske v novo Evropo se je v glavnih obirih izvršilo že med obema vojnama proti Sovjetski zvezi: finska zunanja trgovina se je preusmerila s prekomorskih poti na kontinentalno Evropo. Medtem ko sta bili prej Zedinjene države Amerike in Anglija glavni odjemalci finskega izvoznega blaga, lesa in papirja, je zdaj stopila Nemčija na njuno mesto. Nemški delež na finski zunanji trgovini je porasel od 15 na 55 odstotkov in se še vedno dviga. Tudi finska zunanja trgovina z njenima bližnjima sosedoma Švedsko in Dansko se je dvignila od 10 na 14 odstotkov, oziroma od 5 na 8 odstotkov. Kakor se je finska zunanja politika naslonila na prostor Vzhodnega morja, tako je tudi njena zunanja trgovina vedno bolj navezana na te dežele. Preokret zunanje trgovine je zagotovil finkemu gospodarstvu trdnjše oporo, kajti po vojni se bodo nudili izvozu finskega lesa, papirja in rud na evropski kontinent še večji izgledi. Finska industrija potem ne bo samo največji dobavitelj niklja in bakra, ampak bo preskrbovala evropski trg z izdatnimi množinami kobalta, svinca, čina in cinka.

Važen pogoj za vključitev Finske v novo gospodarstvo kontinenta je varnost državnih mej pred napadi z vzhoda. Stoletja je imela Finska strašno službo na severovzhodu. Njene vzhodne pokrajine so bile neprestano prizorišče bojov. Najboljši del finske mladine je končal v bojih proti Novgorodu in Moskvi. Šestnajst odstotkov celotnega prebivalstva je tudi danes pod orožjem, odstotek, ki ga ni dosegla nobena druga država. Dežela pa je že pred dvema letoma morala plačati visok krvni davek. Brez nemške pomoči Finci skoro ne bi mogli uspešno braniti 1800 km dolge meje. Zato potrebuje Finska laže branljive meje: med Belim morjem, Oneskim in Ladoškim jezerom. Pokrajina je tod preprežena z vodnimi cestami, ki jih, primerno utrjene, lahko branijo majhne posadke. Za na vzhod pomaknjeno mejo pa ne govorijo samo strateški razlogi, tam je tudi domovina finskega plemena, ki je moral stoletja živeti ločeno od svoje narodne in državne skupnosti, čeprav je njegova pripadnost k finkemu plemenu očita. Karelija je domovina starih finskih pesmi, tu so nastale in se pripovedujejo pravljice o predzgodovinskih dobi Fincev. Dežela pa nudi žalostno sliko: mesta, vasi in gozdovi so zanuženi, prebivalstvo pa priznava z rodnih tal. Vprašanje zopetne obnove in naselitve Karelije se zdi zaradi obubožane dežele skoraj nerešljivo. Finska z vzhodno Karelijo meri preko

500.000 kv. kilometrov in šteje okoli 4.2 milijona prebivalcev. V primeri s svojo severno lego, dežela še ni tako redko naseljena. Intenzivno kmetijstvo in močnejša industrializacija pa nujno zahtevata, da se število prebivalstva še izdatno poveča. V južnem in srednjem delu Finske živi dandanes na približno 75.000 kv. kilometrih okoli 2 milijona prebivalcev, na velikanskem prostoru na severu in vzhodu, ki meri 310.000 kv. km, pa živi le 1.7 milijona ljudi. Ogromne gozdne površine na severu in vzhodu še niso raziskane in tudi rudna bogastva še niso začeli črpati iz zemlje. Za te naloge bo treba dalekosežne racionalizacije industrije in seveda številnih delovnih moči. Tudi kmetijstvo bo potrebovalo mnogo pridnih rok, da bo moglo prehraniti prebivalstvo v severnih in vzhodnih pokrajinah. Dandanes uporabljajo še vedno 50 odstotkov obdelovalne zemlje samo za pašnike in le šestina površine je zasejana z žitom, čeprav bi rž uspevala prav do polarnega kroga, ječmen in krompir pa bi dajala dober pridelek tudi že onkraj te meje.

Število rojstev je v zadnjih 40 letih padlo od 31.1 na 16.9, naravni prirastek ljudstva pa od 13.2 na 6 na tisoč prebivalcev. Če bi šel razvoj v tem tempu naprej, bi leta 1975 število prebivalstva začelo že nazadovati. Oblastva hočejo zato z odločnimi ukrepi poseči vmes in uporabiti vsa sredstva, ki so jim na razpolago. Glavna skrb bo posvečena izboljšanju socialnih pogojev in večji skrbí za zdravje prebivalstva. Na Finskem namreč umira 7 odstotkov dojenčkov in letno 6 do 7000 ljudi za tuberkulozo. Zato nameravajo v najkrajšem času ustanoviti celo mrežo materinskih posvetovalnic, otroških bolnišnic in okrevališč za jetečine. Uvedli bodo posojila za zakonice in mnoge druge olajšave za družine s številnimi otroki.

Da je Finska trdno na poti ustvarjalcev novega evropskega reda, nam dokazujejo vojniki na fronti in ljudje doma, ki ne opuste nobenega dejanja za doseg končne zmage.

GOSPA RAVNATELJEVA

— Ali ima gospod ravnatelj čas?
— O, za lepe dame ima vedno čas!
— Torej mu povejte, da je njegova žena tuka.

STORKIJA

Dve štirkihi, samec in samica, sta stali na vrhu strehe, v gnezdu pa je bil mladič. Samica: »Danes me je naš malj vprašal, kako je prišel na svet. Kaj naj mu rečem?«

Načrt orjaške železnice čez Evropo in Azijo

Nemški list poroča o zanimivem načrtu, ki ga je izdelal dr. Wiens, višji uradnik v berlinskem prometnem ministrstvu. Načrt se zdi na prvi hip fantastičen, a če pomislimo, kako je moderna doba uredila čez nešteto misli, katerih izvedba se je zdelo nemogoča, ko so se pojavile, moramo priznati, da tudi zamisel dr. Wiensa ni brezpogojno nerealna.

Dr. Wiens se zavzema v svojem načrtu za orjaško železnico, ki naj bi prečkala Evropo in Azijo. Za današnje normalno širino železniškega tira (1,4 m) ne govore nikakoli nujni tehnični razlogi, saj niti ne vedo, kako je prav za prav nastala. Mnogi so mnenja, da so tir prve železnice kratko malo prilagodili širini tira ugodne kočije, potem pa so to mero prevzemali pri vseh železnicah, ki so jih gradili. Da se zdi normalna širina dahes tako nespremenljiva, je vzrok le v tem, da je uvedena skoro po vsem svetu. Zlasti obvladuje vso Evropo z izjemo Rusije, Irske, Španije in Portugalske, ki imajo večjo širino, ter nekaterih železnic v goratih predelih, ki imajo manjšo širino. Tudi Severna Amerika ima železnice z normalno evropsko širino, dočim ima Južna Amerika špansko mero (1,7 m). Zaradi svoje splošne razširjenosti bi sprememba sedanje normalne širine zahtevala ogromnih investicij, ki jih narodi v dognedni dobi ne bi zmogli. Zato računajo vsi železniški reformatorji s sedaj običajnimi širinami, ki jim skušajo prilagoditi svoje načrte. Tudi dr. Wiens je mnenja, da sedanji širin, zlasti ne evropske in severnoameriške normalne, ne gre spreminjati. Izjemo pa je po njegovem treba narediti za velike transkontinentalne železnice, ker si je pri tej nemogoče zamisliti bistveno izboljšanje, dokler so vključene v sedanje širine.

Dr. Wiens obravnava, kakor rečeno, načrt evropsko-azijske prekocejalne železnice.

ce. Vezala naj bi Vladivostok z Berlinom, lahko pa bi se podaljšala še dalje proti zapadu do Atlantskega oceana in se neke odcepila proti jugu do Sredozemskega morja. Tiri te železnice naj bi bil širok 4 m. Tehnična veda je danes tako napredovala, da ni več nepremagljivih ovir ne za gradnjo tako široke železnice, ne za gradnjo za to širino potrebnih lokomotiv in vagonov. Osebnih vagonov na takih železnicah bi bili lahko 40 m dolgi, 6 m široki in s kolesi 5 m visoki. Grajeni bi bili v dve nadstropji in bi predstavljali torej cele hiše. V takem vagonu bi tudi preprosti potniki lahko potovali tako udobno, kakor potujejo danes le oni, ki si lahko privoščijo vožnjo v ekspresih. V vsakem vagonu bi bilo prostora za 500 do 600 potnikov, ki bi imeli na razpolago vse mogoče udobnosti: čitalnico, umivalnico, jedilnico itd.

Tovorni vagoni naj bi bili dolgi po 25 m, široki po 6 m in brez koles 2,5 m visoki. Njihova nosilnost bi bila do desetkrat večja od sedanjih vagonov. Na tak način bi dobili orjaške vlake, ki bi lahko prevažali enako količino ljudi in blaga kakor srednje veliki oceanski parniki.

Dr. Wiens priznava, da bi bile za gradnjo te orjaške železnice potrebne ogromne investicije v denarju, blagu in človeški sili. Dokazuje pa, da bi se kljub temu taka železnica izplačala kot zveza med Tihim in Atlantskim oceanom preko Azije in Evrope. Vožnja iz Berlina v Vladivostok bi po njegovih računih trajala le pet do šest dni, dočim je treba sedaj v sibirskem ekspresu za pot iz Moskve do Vladivostoka 14 dni. Tudi tovorni promet bi se zelo pospešil, obenem pa bi se omogočila eksploatacija ogromnih prirodnih dobrin, ki jih krije srednja Azija. Nova železnica bi zato z uspehom konkurirala pomorskemu prometu, a najbrž tudi letalskemu.

tišče in tišče Židov tudi na Kitajsko. Njih prva postaja so bili Šanghaj in druga večja pristaniška mesta, od tam pa so se potem selili dalje v notranjost. Preden so zasedli obrežni del Kitajske Japonci, je bilo tam 40 taborišč z okrog 40.000 židovskimi priseljenci. Polovica jih je ostala v obrežnih pokrajinah tudi pod japonsko okupacijo, ostali pa so se preselili v notranje kitajske province.

Vašen razlog

Sodnik: »Vsi ostali obtoženci so se tepli samo s pestmi. Zakaj ste morali vi odločiti stolu nogo in udrihati z njo?«

Obtoženec: »Gospod sodnik, zelo se mi je takrat mudilo, pa sem hotel, da čimprej opravim svoje delo.«

Pri zobozdravniku

Pacient pozvoni na vrata zobnega zdravnika. Odpre mu služkinja in mu pove:

»Žal mi je, a gospod doktor ni doma.«

»A tako — hvala lepa, kdaj pa ga spet ne bo doma?«

Zaupna posvetovalnica

Kupon za odgovor v »Zaupni posvetovalnici« dobite v vsaki nedeljski številki Jutra.

2. in L. Sta se mlada, neizkušena, malenkostna. Vsekakor utegneta harmonirati. Vi grešite, ker enostavne stvari komplirate. Že sama misel na to ali ono utegne človeka onesrečiti. Glavo pokoncu, bodite naravn! pa se bo uredilo. Ali ste zaradi tega že bili pri zdravniku?

Marjetka Gorenjska. Rokopis izdaja neodločno, živčno osebo, ki je že mnogo hudega pretrpela in rada zapade tuftim vplivom. Zaradi vašega značaja vam bom odgovoril, ko mi boste lastnorčno obširneje opisali zadevo.

Živel. Že delj časa bolujem za nevraščeno, ali je ta bolezen ozdravljiva? — Seveda je ozdravljiva. Obrnite se na dobrega zdravnika, ki bo ugotovil izvor bolezni in vam predpisal potrebna zdravila. Seveda, kar čez noč ne boste ozdraveli. Predvsem morate imeti mirno okolico in vero v ozdravljenje.

Radovednica. Ste odločni, dobrosrčni, obzirni, ljubeznivi, prijazni in lahkoverni, zato ne zaupajte vsakomur, da ne boste nasledili Zasluzite poštenega moža.

Flamen. Neuspeh v življenju morate pripisati samo dejstvu, da neprestano delate načrte, gradite nemogoče zgradbe v oblaki in zaradi tega nimate časa živeti. Od časa do časa zadenete v trdni in mrzli zid, ki mu pravimo stvarnost in tedaj s pravičnimi višin priletite na zemljo, kjer lep čas obležite. Zato stopajte po trdnih tleh in uspeh ne bo izostal.

Tulipan 2. Seveda držimo možki skupaj! Čeravno sem torej z vami v »bojnim stanju«, moram priznati, da je vaš moč lahko srečen, ker ima ženo, ki ima samo to »napako«, da je odkritosrčna; razburljivost in pozabljivost danes nista nič nenavadnega; vi ste pa lahko srečni, ker imate moža, ki pri vas drugih napak ne najde.

— Nadebudna hčerka ima zvrhan koš dobrih lastnosti. Njen značaj pa še ni izoblikovan, zato je nadaljevanje dobre vzgoje še vedno na mestu. Ker jo veseli učenje, naj poizkusi v prihodnjem juniju polagati privatne izpite? Zaradi poklica se odločite, ko se razmere uredijo. Prijaznemu vabilu se bom gotovo odzval in tudi tulpančka poiskal.

Krački. Ali ste prepričani, da je rokopi njegov? Tista stvar je originalna. Je svetovni svetovni, skoraj čudak. Vašega značaja na podlagi priloženega ne morem natančno analizirati, ker ste pisali na tako slab papir, da se je črnilo razlilo. Le zaupno razložite svoje skrb in pismo osebno izročite vratarju, kjer prejmete tudi zaželjeno.

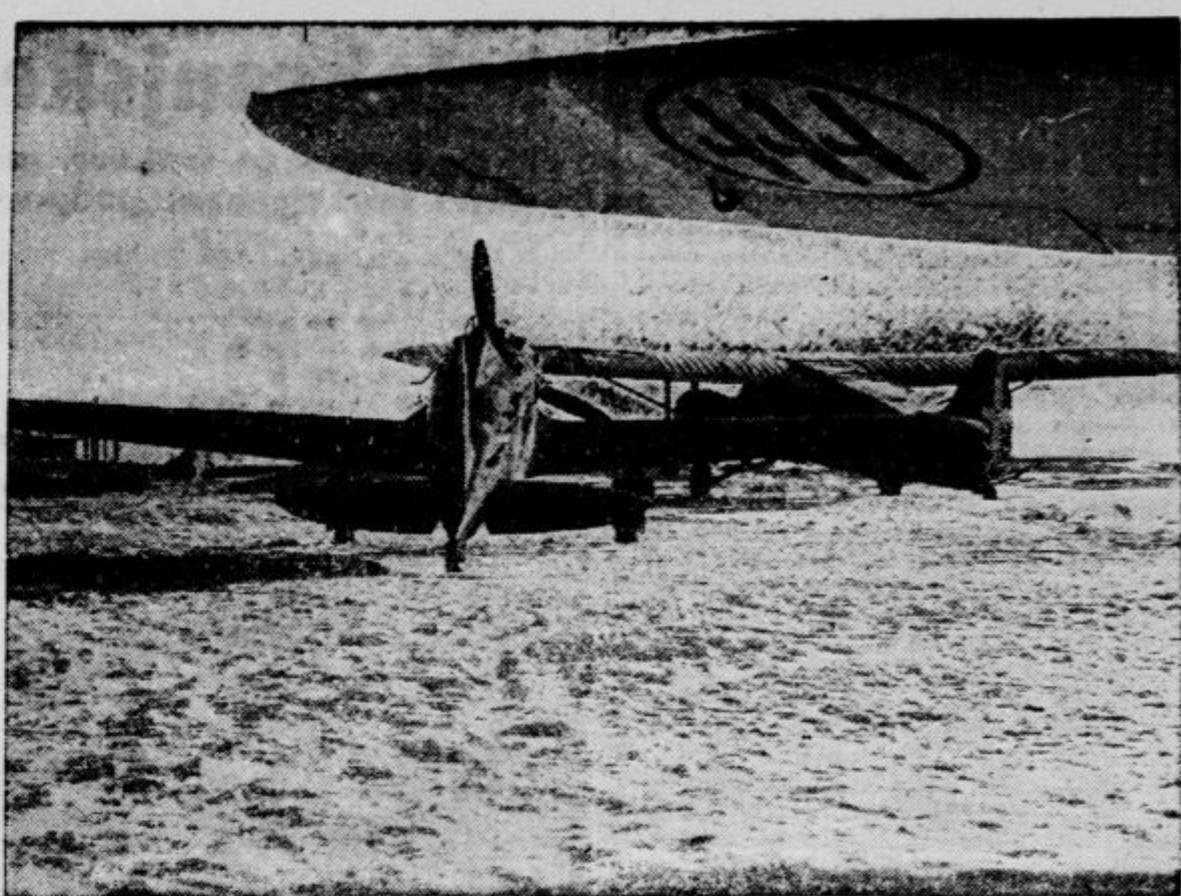
Čitatelj X. Y. — Lj. Ste dosledni, praktični, natančni, samozavestni, sebični in uspeha željni. 2. I v trgovini in v pravu boste uspeli, zato se izmed teh dveh posvetite onemu poklicu, do katerega imate večje veselje. 3. Ni dvoma, da vam je do nje, zato ne odlašajte in je ne mučite, posebno še, ker ima, kakor sami zatrjujete, vse dobre lastnosti in misli na vas.

Glasba — harmonika. Zaenkrat vam ne morem svetovati. Če ste nadarjeni za glasbo, boste sčasoma dosegli uspeh. Potrpajte, morda se bo dalo pozneje ugoditi vaši želji.

Čo-čo-sam. Ali je glavna oseba »Madame Butterfly«, geša Čo-čo-sam res žival? — Da, Puccinijeva opera temelji na resnici. Konec je bil seveda drugačen. Kakih 15 let potem, ko jo je ameriški poročnik zapustil, se je poročila z grofom Sato. Premieri »Madame Butterfly« na Japonskem je gospa Sato osebno prisostvovala.

črtavajo do neke mere umetnikov racionalni intelekt. Vztrajnost pri delu, discipliniran značaj in čut trezne kritičnosti so vključili tvorbo domišljijo v krog notranjega ravnotežja in zunanje izravnosti. Vendar Jamov duševni profil raziskovalca nikoli ni kazal abstraktno suhoparne ali nemotivirane preračunavosti v škodo emocionalne čustvenosti svoje narave; pri vsej metodistični premišljenosti svojega slikarskega stopka je ostal umetniški žar njegovih barvnih utelčenj od neznosti čist in nepotvorjen. S to zgoščeno karakteristiko umetnikove človeške osebnosti je pisec pregančno označil tisto organsko zvezo med umetnikom-človekom in umetnikom-stvarjalcem, ki predstavlja najglobljo korenino silbenega umetniškega izraza, o čigar prvenstvo osebnemu značaju ne more biti dvoma.

Jama je, kakor sam pravi, videl v impresionizmu čisto slikarstvo, ki »izključuje interese na materiji«. Temu osnovnemu členu svojega umetnostnega ereda je ostal zvest prav do sedemdesetletnice svoje življenjske poti. Obširneje pripoveduje pisec o Jamovi tako važnih in za polno izoblikovanje njegove umetniške nature odločilnih monakovskih letih in prehaja nato k orisu Jamovega plenerskega krajinarstva po prvi zmagoviti afirmaciji slovenskih impresionistov v domovini — na ljubljanski razstavi l. 1900. »Slikar je dozorl v umetniški čistih barvnih izrazov, poenotenega tonskega kolorita in najsubtilnejšega razpoložljivega doživljanja.« Probleme svetlobe, barvne dinamike in predmetne realnosti v naravi, ki so, tolikanj zapostavljeni Jamovo stvarjalnost in ki jih je reševal na tolikih motivih iz slovenske, hrvaške in druge krajine tja do holandskih nižin in vod, vse te probleme je črtal dr. Sijanec v profilnem orisu Jamove umetniške nasti. »V zadnjih dvajsetih letih nemotene vztrajanja,« piše avtor, »se je

Caccia italiani ad una base al fronte russo — Italijanski lovcil na nekem letališču na ruski fronti

vala Umrla je pred nekaj leti v visoki starosti nad 90 let.

Zaupanje. Močno trpim na sklepem revmatizmu. Rad bi se zdravil v kakih toplih krajih. — V naši pokrajini imamo Dolenjske Toplice, kjer se prav uspešno zdravi sklepni revmatizem.

Dolenjska vasica. Imam 6 razredov gimnazije in bi rad dovršil srednjo šolo. Ali bi bilo še možno sedaj, ko sem že 22 let star? Menda bi me v gimnazijo ne sprejeli. — Kot rednega učenca vas v gimnazijo res ne bodo sprejeli, pač pa lahko polagate privatne izpite, ki so vsako leto junija.

Jesen 42. Ker ste imeli prvič smolo, ni rečeno, da so vse take. Ne bodite tako nezaupljivi, pogledajte okoli sebe in ni dvoma, da boste našli pošteno žensko. Poizvedujte prej kako in kaj, saj »poštenega dekleta glas gre v devalo vase«.

Pomlad. Zdej, ko tekmeča ni, in je ostala vaša draga sama, boste lahko dosegli, kar želite. Morate pa pohiteti. Kdo drug na vašem mestu bi bil srečen, da se je je rešil, ko je bila nezvesta. Zaradi tistega darila nanj ni vezana.

Marjetka. Ste plahi, občutljivi, šibki, neodločni, neiskreni. Ker ste še mladi, vam bo življenje značaj primerno izoblikovalo. Bodite poštini, pa boste z vztrajnostjo in voljo dosegli uspeh.

Toti teater 1942. Ste močno čustveni, obene m zelo razumni. Včasih podležete prvemu, včasih zmaga drugi. Na drugo vprašanje vam bom odgovoril, ko sporočite vsaj približno starost. Opisite zadevo podrobneje!

Značaj 13. Mladi ste še in neuravnoveseni. Odlikujejo vas skromnost, pridnost in dobrodušnost. Ni se vam treba bati življenja.

Marjetka. Ste plahi, občutljivi, šibki, neodločni, neiskreni. Življenje vam bo značaj primerno izoblikovalo, ker ste še mladi.

Maj. Danes vas učenje ne veseli, ker ste še zelo mladi, če bi ga opustili, bi se pa kmalu kesali. Vztrajajte vsaj do konca gimnazije, potem se pa posvetite umetnosti, ker ste nadarjeni, znožni, čustveni, imate bujno domišljijo, dobro srce in mehko dušo. Kaj pa vaše pesmi?

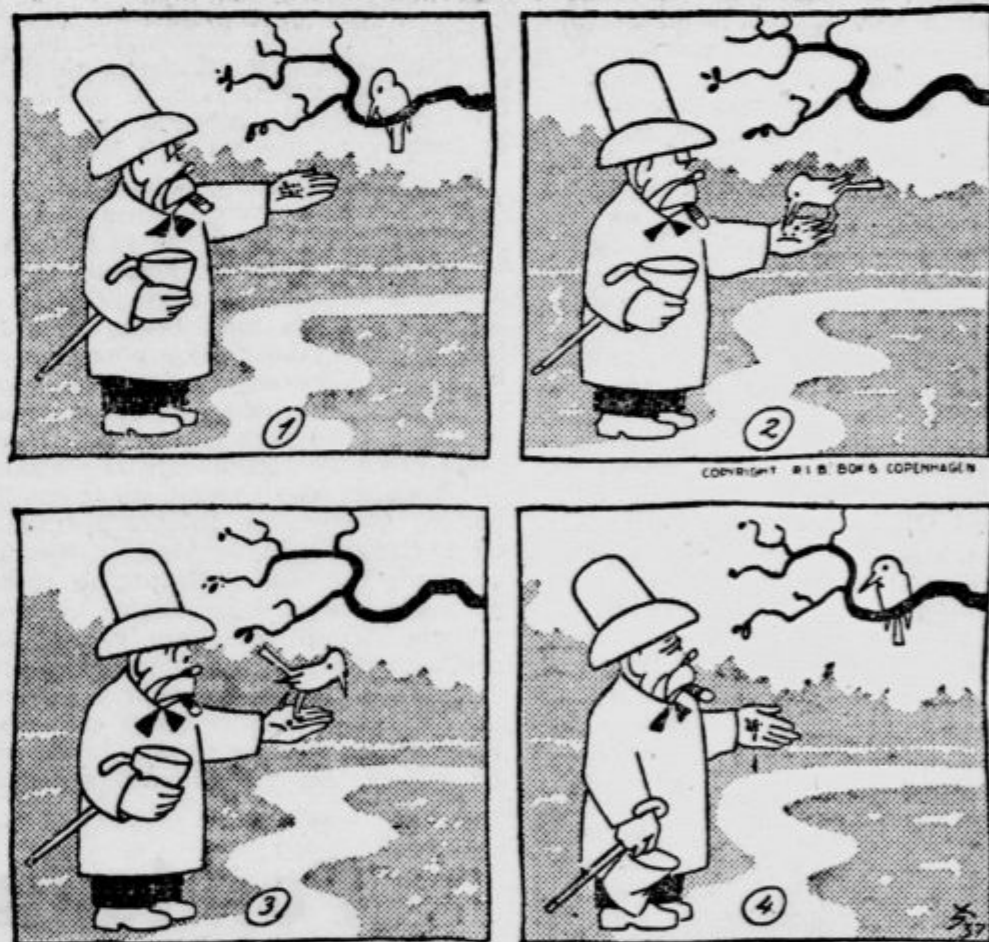
Ostali. Potrpajte, na vrsto pridite vsi. Nadaljevanje v ponedeljek.

A NEKDOTA

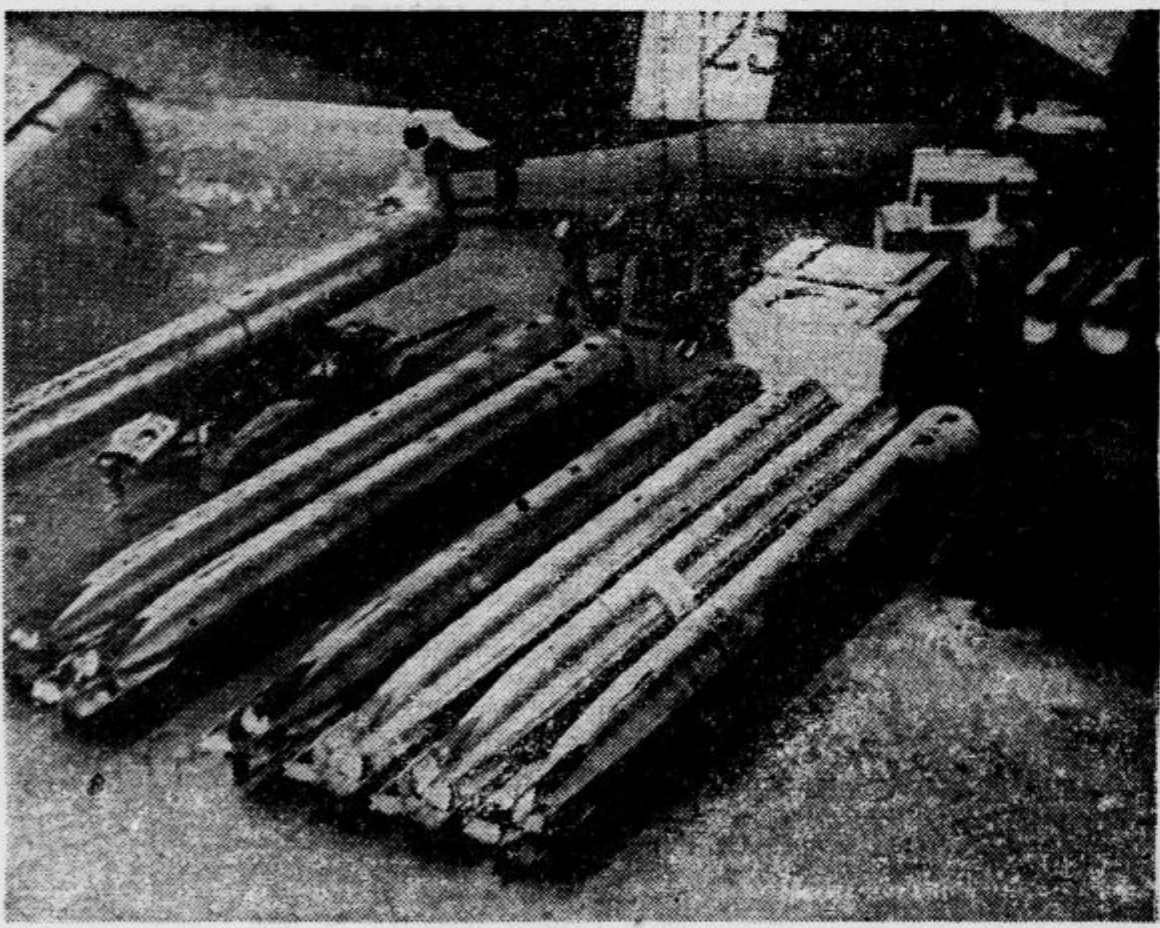
Kernik prof. Mitchelch je izpraševal nekega medicina in mu zadal nadvse lahko vprašanje. Vprašal je, kako se izdeluje žveplena kislina. Eskulapov učenec ni dolgo pomisljal, odgovoril je s sigurnim glasom: »Vzamemo žveplo in ga polijemo s kislino!«

Mitchelch je mladega moža, ki je na tako svojevrsen način rešil to vprašanje, kar gledal. Nazadnje mu je dejal: »Veste kaj, mladi prijatelj, vsekakor bi bilo bolje, da obesite medicino na klin in osnujete tovarno za žvepleno kislino po vaši novi metodi!«

Obnovite naročnino!

Adamson v Tičistanu

Siluri aeris sistemati in un campo dell'aviazione italiana — Na nekem italijanskem letalskem oporišču so pripravili letalske torpede

KULTURNI PREGLED

Študija o umetnosti M. Jame

Za sedemdesetletnico enega izmed reprezentantov slovenskega impresionističnega slikarstva Matije Jame in v zvezi s katalogom retrospektivne razstave njegovega dela, ki je izbrano v Jakopičevem paviljonu, je izdala Narodna galerija 20 strani obsegaajočo, lepo ilustrirano brošuro: »Matija Jama, Slikarjevo življenje in delo ob njegovi sedemdesetletnici.« Umetnostni zgodovinar in kritik dr. Fran Sijanec, ki je izdatno sodeloval pri ureditvi sedanje razstave, je dal kljub tesnemu obsegu zaokroženo in poglobljeno podobo Jamovega umetniškega razvoja. Tako je nastala majhna, po obsegu skromna, vendar po vsebinski višini, ilustracijah in tisku dovolj pomembna monografična študija, ki opozarja obiskovalce razstave, pa tudi vse naše kulturno občinstvo na poglobljeno značilnosti Jamovega dela in njegove stvarjalne osebnosti.

Dr. Sijančeva študija se začne z nekaj stavki iz Jamovega sestavka »O impresionizmu in kritiki«, ki je izšel leta 1927 v tedniku »Življenje in svet« in ki bi — prav kakor nekateri drugi njegovi članki — bil vreden ponatisa kot eden izmed avtentičnih dokumentov o estetskih naukih in zanimivih, večjeje pojave v slovenskem slikarstvu — impresionizmu. Sijančeva študija ni samo nov donesek k človeški in umetniški biografiji Matije Jame, marveč je posebno značilna zato, ker je umetnikov profil orisan na ozadju našega impresionizma, b. h. terem zavzema mlajša generacija slovenskih umetnostnih teoretikov in kritikov mnogo bolj umevajoče in pozitivneje sta-

tišče kakor njena predhodnica, ki je stala pod vplivom stilne anarhije prvega desetletja po prejšnji vojni. »Prva leta po prvi svetovni vojni,« piše dr. Sijanec v uvodu, »je zmedenost nove, poduhovljene estetike grozila znova diskreditirati mojstre slovenskega impresionizma, češ da v njihovem grobem materialističnem posnemanju narave ne bi bilo dovolj duhovne vsebine itd. Šele po novotnem uveljavljenju čistih slikarskih in umetniških načel v sodobnem slikarstvu smo tudi v našem domačem svetu pristopili k pravilnejšemu razumevanju in pravičnejšemu vrednotenju najpomembnejših osebnosti novodobnega slovenskega slikarstva.«

Grob materialistično posnemanje narave! Prav sedanja retrospektivna razstava Matije Jame, ki je gotovo najbližji slikarskemu naturalizmu, še bolj pa delo Riharda Jakopiča, kažeta, v koliki meri je narava tudi tu poduhovljena in doživljena v vsej enkratnosti določenega umetniško-stvarjalnega trenutka, ki je doživljajski vir umetniškega dela. Čas je tudi tu najboljši sodnik, ki mu niti ni treba izrekat obsoj nad modnimi frazami, ker se obsojajo same via facti.

Dr. Sijanec se po kratkih podatkih o Jamovi mladosti zaustavlja pri nekaterih človeških potezah tega našega umetnika. »Jama je v svojem življenju gojil posebno ljubezen do književnosti, poglabljaj se je v klasike in Plomertja ter se je bavil iz spontanega nagiba in želje po temeljitejši nabrazbi s študijem raznovrstnih znanstvenih panog. Učenjaške in iznajditeljske ambicije pod-

umetnik približal naravi že prav z etično občutljivostjo barve... S skrajno fino premeril svetlobne vrednote svetlega zelenomodrorumenega trozvočka. Instinktivno je odklanjal metafizično simbolistično duhovščino in je raje namesto tega še pred kratkim pocenostil svoj barvni obseg v korist tonskega ojačanja.«

S takimi, tehnično odmerjenimi pogledi, ki bi v obširnejši študiji dopustili avtorju večje in jasnejše niansiranje različnih slikarsko-tehničnih in umetniških značilnosti Jamovega dela, je dr. Sijanec postavil trdna izhodišča za bodočo izčrpnost monografijo o tem značilnem slovenskem krajinarju. Po nedavnih neuspešnih poizkusih, da se Groharjevo in Jakopičev delo približata bodisi znanstveno zasnovanemu proučevanju, bodisi vsaj esejistično razgibanemu orisu njune človeške in umetniške fiziognomije, je dobil Jama za sedemdesetletnico vsaj skrčen poizkus študije, ki upošteva znanstveno razčlenbo enako kakor sintetično poglabljanje intuitivnega doživljanja umetnosti. Zal da je bil prostor preveč omejen in je moral pisec čez mero kondenzirati svoj izraz, če je hotel v študiji seči vsaj tako na široko, kakor je segel. Samo kdaj pa kdaj se je mogel predati tistemu slogu, ki s svojo esejsko noto izpodbuja čitatelja k veselju z umetnostjo — onemu rodovitnemu veselju, brez katerega bi ne mogla živeti. »Jamove bukolične vtize,« končuje dr. Sijanec svojo študijo v slogu, ki naj bi bil slog takih občinstvu namenjenih spisov, »spletajo tajnostne koprene preko modrikastega ljubljanskega polja rišejo sočno zelenje gozdnatih obronkov ob nebesno modrino, a sredi mesta pred Senkavcem zasre umetnik hokor v snu starodavne hiše svojih prednikov.« 18 ilustracij v tekstu, kolorirana reprodukcija na ovojnem listu in Jamov portret dajejo tej knjižici

značaj tiskovine, ki vzlic skromnemu obsegu diha iz sebe rahlo razkošje in lepoto umetniških monografij, kakor jih je vesel vsak, kdor ljubi delo umetnikov, teh večnih oznanjvalcev lepote, harmonije in vzvišenosti človeškega življenja.

Nekaj pripomb k našemu Onjeginu

Odrsko precej okorni libreto svoje sloveče opere »Jevgenij Onjegin« je znal Čajkovski prepeljati z muziko, ki je enako močna in poetična kakor snov, katero opeva. Nekateri odstavki v tej operi nimajo primer niti v mojstrskih delih italijanske in francoske literature, katere so sicer scenično in glasbeno ilustrativno vzor opernih tvorb. V vsej operni literaturi ne najdemo dela, ki bi samo približno tako močno in v izrazu, v lirski lepoti in v sožitju s prepletem samogovorom Tatjana podčrtavalo v spremljajočem, opisujočem in samostojno se uveljavljajočem simfoničnem stavu orkestrskega parta težko duševno boro mladega dekleta. Tudi v mnogih drugih prizorih doné iz orkestra in z odra zvoki, močni in novi, znanilci nekega tujega sveta, silnega v doživljanju, kakor ga zmore le priroden, nepokvarjen narod, živeč tesno ob zemlji in njeni opojnosti.

O preprostih izraznih sredstvih zato v Onjeginu ne moremo govoriti, saj je Čajkovski poleg svoje melodične iznajdljivosti največji mojster ravno v rabi prav nenavadnih akordičnih sosledij, ki so še danes sveža in tudi za sodoben poslušalca zanimiva. Tehnična zahtevnost naše opere je torej precejšnja, zlasti instrumentalisti nimajo v njej lahke naloge. Pa tudi na odru je treba izvrstnih igralcev, ki morajo spretno obiti vse nerodnosti besedila, tako posebno

Kronika

* O velesejnu v Milanu prinaša znani ilustrirani obzornik »Documenti di Vita Italiana« celovito zbiranje slik v makrotisku. Celotna številka od 15. t. m. je posvečena tej velesejni gospodarski prireditvi, ki uživa največji sloves ne samo v Italiji, marveč po vsem svetu. Slike nas do mnogih podrobnosti seznanjajo z italijansko proizvodnjo, ki se je tako visoko povzpela, da je tudi sedanja vojna ne more ohromiti. Vsakomur, ki letos ni utegnil obiskati milanske velesejne, je zato rešila številka obzornika »Documenti di Vita Italiana« zanimiv informator, ki ga pouči v besedi in sliki, kolikšne zanimivosti so oile tudi letos v Milanu na ogled.

* Izdane nagrade zakladnih bonov. Serija G: dve nagradi po 100.000 lir štev. 1.478.436 in 730.033. Stiri nagrade po 50 tisoč lir: štev. 1.137.072; 208.817; 569.442; 1.555.114. Serija H: dve nagradi po 100.000 lir štev. 1.456.980 in 1.953.498. Stiri nagrade po 100.000 lir štev. 425.241; 757.140; 1.948.009; 751.743.

* Sala z ljubosumnimi soprog. Iz Budimpešte poročajo, da je bila neka zapuščenka kavarna v predmestju prizorišče nenavadnega zborovanja ljubosumnih soprogov. Vse popoldne so prihajali v kavarno gostje, ki gotovo niso bili stalni obiskovalci in lokalni so bili vsi čisti nabiti z moškimi, ki so željno upirali svoje poglede proti vratom. Pozno popoldne se je nekdo izmed gostov spomnil, potegnil iz žepa pismo ter ga začel na glas čitati. Nato so vsi navzoči pokazali enaka pisma in pri tem dogajali, da se je nekdo grdo ponorčeval iz ljubosumnih moških. Vsi izredni gostje te predmetne kavarne so namreč dobili enako se glaseča pisma, v katerih njih neznan prijatelj opozarja, da imajo njihove žene ljubavni sestanek v tej kavarni. Ljubosumni soprogi so seveda takoj prišli v kavarno in nekaj izmed njih jih je imelo toliko humorja, da so se veselo nasmejali potegavščini. Policija išče neznanega šalivca, pravijo pa, da ga išče tudi kavarna, da se mu zahvali za dobro šalo, ki mu je enkrat izjemoma napolnila lokal ter prinesla lep izkupiček.

* Zakon o koralah. Kakor ribolov, trpi zaradi vojne tudi pridobivanje koral. Vsekakor pa se bo tudi ta važna obrt po vojni spet razmahnila. Listi se spominjajo naslednjega: Znano je, da so bile koralne svojčarje v Italiji zelo visoko cenjene. Loh na koralje je bil zatorej dobičkanos. In tako se je zgodilo, da je Ferdinand IV. Burbonski izdal 1789 poseben zakon, ki je nedovoljen lov na koralne kaznoval z zelo strogimi kaznimi. Še danes se je ohranil spomin na »koralni zakon«.

* Boj verižnikom. Ostre obsedbe zoper verižništvo, navijanje cen in utaje blaga, ki so jih ta mesec izrekli razna sodišča v Rimu, so naletele na splošno odobravanje najširših ljudskih plasti. Samo po sebi umevno je, da se prebivalstvo srči zlasti na večje utaje, kakršno je n. pr. zagrešil pek Sammartino, ki je skrnil preko 300 stov moke. Rimljani so iznašli še drug učinkovit način žigosanja teh škodljivcev. To umestno žigosanje krivcev bo nedvomno dober nauk za marsikoga ter bo gotovo vplivalo strašilo na vsakogar, kdor ima priliko, da bi se lahko pregrešil zoper koristi prebivalstva.

* Prva pekovaška pomočnica v Harzu. Gerda Wunderling iz Bad Grunda je po končani učni dobi v pekarni svojega očeta pred izpraševalno komisijo položila izpit za pekovaško pomočnico. Wunderlingova je prva pekovaška pomočnica v Harzu.

* Slovaška narodnostna skupina na Hrvaškem. Za časa svojega bivanja v Zagrebu je imel slovaški notranji minister šanjo Mach s hrvatskimi ministroma Artukovičem in Lorkovičem razgovore, na katerih je bilo sklenjeno, da bo slovaška narodnostna skupina na Hrvaškem obdržala svoj statut, tako da se bo moglo njeno kulturno in gospodarsko življenje nemoteno razvijati.

* Zbirka kožuhov na Slovaškem. Kakor smo že poročali, je bila Hlinkova mladina poverjena z nalogo, da zbere kožuhe vseh židovskih družin, ki bodo uporabljeni za vojaške svrhe. Zdjaj poročajo listi, da je zbirka vrgla 21.899 kožuhov v skupni vrednosti 4 milijonov kron.

* Strogi ukrepi proti prekupevanju v Bolgariji. Bolgarsko trgovsko ministrstvo je zaprlo več trgovin s tekstilnim blagom. Ugotovljeno je namreč, da so podjetja ustanavljala samo zaradi prekupevanja. Storitveni so še drugi ukrepi za zatiranje verižništva.

* Zaradi štirih mark v smrt. Berlinsko izredno sodišče je obsodilo na smrt dva človeka, ki sta izkoristila zatemnitveni in

ženskam na ulici izrgala ročne torbice. Za tak rop je v Nemčiji kaznen nezposoben stroga. Eden izmed roparjev je bil obsodjen na smrt zaradi torbice, v kateri ni bilo več kakor štiri marke.

* Avtomobilska cesta med Sirijo in Arabijo. Iz Damaska poročajo, da je bil med Sirijo in Saudovo Arabijo dosežen sporazum glede gradnje avtomobilske ceste do Hedžasa. Cesta naj bi bila namenjena predvsem romarjem. Z deli bodo takoj pričeli.

* Ukrajinski prevod svetega pisma. Že dolga leta je čutilo ukrajinsko prebivalstvo potrebo po modernem prevodu svetega pisma v ukrajinski jezik. Želja mu bo zdaj izpolnjena. Prof. Ohienko, škof ukrajinske pravoslavne cerkve, slavist in poznavalec ukrajinskega jezika, bo oskrbel prevod.

* Sveče po 80 lir kilogram. V Teanu so organi letne finančne straže zaprli Giovannina Corbo, ker so mu pri preiskavi trgovine dokazali, da je navijal cene svojemu blagu in je zlasti sveče prodajal po 80 lir za kilogram. Zlikovca so ovadili sodišču.

* Usodna pomota trgovske pomočnice. V neki rimski trgovini se je primeril nesrečen slučaj, da je prodajalka, ko je stregla kupcu, obenem z blagom zamotala v zavoj tudi denar, ki je bil namenjen za odjavo glavnih blagajni dotične trgovine. V kuverti, ki je pomotoma prišla v kupčev paket, je bilo 1300 lir, kar se je šele naknadno opazilo. O kupcu, ki je tako nedolžno dobil precejšnjo vsoto, še nimajo nikakih obvestil pa tudi sam se še ni javil.

* Tri mesece zapora zaradi navijanja cen kruha. V Tranju se je moral pred tamšnjim sodiščem zagovarjati trgovka Lucija Lamorte, ki je skrivaj prodajala kruh po 18 lir za kilogram. Sodišče jo je obsodilo na 3 mesece zapora in na 4000 lir globo.

* Smrt na fronti. Nemški stotnik Dietrich Steinhart je padel 12. aprila pri bojih južno od Ilmenskega jezera na čelu svojega bataljona. Odlikoval se je kot poročnik v vojni proti Poljski in je skupno s poročnikom Stolom prejel po razdejanju utrdbe št. 2 pri Varšavi viteški križec reda železnega križa.

* Sonce v morju. O prodoru sončnih žarkov v morske globine so različne sodbe. Po novih dogmanjih je ugotovljeno, da je v globini 500 metrov popolnoma temna, ker sončni žarki niti opoldne v najjasnejšem vremenu ne morejo prodreti tako globoko. Globlje pa sežejo ultravijolični žarki, ki prodrejo do 900 metrov v morsko vodo.

IZ LJUBLJANE

— Pogreb prof. Ernesta Tomca. V torek popoldne so spremenili na zadnji poti profesorja klasične gimnazije Ernesta Tomca številni pokojnikov prijatelji in znanci ter predstavniki kulturnih in verskih organizacij. Med pogrebi so bili tudi bivši ban dr. Marko Natlačen, ljubljanski župan dr. Jure Adlešič, načelnik prosvetnega oddelka Visokega komisariata dr. Sušnik in celotni odbor Katoliške akcije. Od svojega vzgojitelja so se seveda skoro polnoštevno poslovili tudi dijaki zavoda, kjer je prof. Tomc dolgo vrsto let deloval. Pogrebne molitve je opravil škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci oo. frančiškanov. Nato se je od pokojnika v imenu Katoliške akcije poslovil dr. Basaj, ki je orisal življenjski lik prof. Tomca in poudarjal zlasti njegovo uspešno borbo proti komunističnemu brezboštju. Zatem je pevski zbor bogoslovcev zapel žalostinko, nakar se je z žal do pokojnikovega poslednjega domačarja razvil dolg pogrebni sprevod. Ob odprtem grobu se je v imenu katoliške akademске mladine poslovil od njenega vodnika g. Kovačič, za katoliške dijake pa je poslovljene besede spregovoril g. Zajc.

— V spomin Josipu Reichu. Kakor smo zabeležili, je v ponedeljek 27. t. m. umrl na svojem posestvu v Dolu pri Ljubljani vpokojeni šolski upravitelj in posestnik g. Josip Reich, star 79 let. Po rodu iz Ljubljane, iz znane barvarne na Poljanah, je pokojnik po devršenem študiju na učiteljsko služboval kot učitelj na Vinici, na Igu in končno v Dolu pri Ljubljani, koder je užival svoj zaslužni pokoj. V vseh krajih svojega službovanja je pokojnik užival splošno spoštovanje, saj je v svojem prostem času prebivalstvu vedno pomagal, posebno pa pri vrtnarstvu in sadjarstvu. V Dolu je bil funkcionar pri mnogih krajevnih organizacijah in je zlasti sodeloval pri gasilskem društvu. Njegov značaj je bil neomahljiv in njegova življenjska smer je bila ravna, brezkompromisna. Njegovi soprogi g. Minki, ki živi v Dolu, in osta-

lim sorodnikom iskramo iskreno sožalje, gospod Reich pa naj uživa zaslužni mir in pokoj!

— Koncert mojstra na čelu, virtuosa N. Brunellija, se bo vršil drevi točno ob pol 7. uri v veliki Filharmonični dvorani. Brunelli je eden najpomembnejših sedanjih italijanskih čelistov z veliko umetniško kariero. Svoj instrument obvlada z vso virtuozno tehniko in njegova igra je globoko občutena. Bogati spored nocojšnjega koncerta mu bo dal priliko, da pokaže in dokaže vse svoje bogato znanje in svojo umetniško dušo. Spored obsega naslednja dela: Strauss: Sonata opus 6; Paradisi: Siciliana; Boccherini: Rondo, Boccherini: Koncert v d-duru z Brunellijevim kadenco; Alfano: Romanski ples; Dunkler-Brunelli: Predica; Debussy: Sanje; Rimski-Korjakov: Čmrljov let. Na klavirju bo spremljal umetnika njegov stalni spremljevalec Richard Simoncelli. Opozorjamo, da je začel točno ob pol 7. uri, konec pred 8. uro. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

— Popravilo Tržaške ceste naglo napreduje in so zdaj deli v teku že pri Stanu in domu. Odsek od ure na začetku ceste do Stana in doma je že popravljen. Delavci so čistiše na debelo posuli z lomljenim kamnom, parni valjar pa je novo plast utrdil in ugradil. Na isti način bo popravljen tudi ostali del ceste.

— Zavod za italijansko kulturo v Ljubljani obvešča, da se popoldanski tečaj jezika in kulture v četrtek 30. t. m. ne bodo vršili.

— Šola Glasbene Matice bo praznovala prihodnji mesec 60-letnico svojega obstoja. O priliki tega dogodka se bo vršilo več produkcijske šole Glasbene Matice, prva bo v ponedeljek, dne 4. maja ob pol 6. uri zvečer v mali Filharmonični dvorani. Nato pa bo od 8. do 15. maja propagandni teden šole Glasbene Matice pod naslovom: Učite se glasbe. Natančni spored bomo objavili, danes pa že opozorjamo na jubilejne prireditve naše prve glasbene šole.

— Nabavljajna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Vodnikov trg št. 5, prične razdeljevati blago za mesec maj po naslednjem vrstnem redu: dne 4. maja črke A B C D D, dne 5. maja črke E F G, dne 6. maja črke H I J, dne 7. maja črke K, dne 8. maja črke L M N O, dne 9. maja črke P R, dne 11. maja črke S Š T, dne 12. maja črke U V Z. — Vse elane naprošamo, da prinesejo vrečice za blago s seboj!

— Od trgovcev bo mestni preskrbovalni urad sprejemal odrezke živiliških nakaznic za mesec april v petek 1. majnika od črke A do L, v soboto 2. majnika pa od M—Z. Pozneje predloženih apriliških odrezkov preskrbovalni urad ne bo mogel upoštevati, zato pa opozorjamo vse trgovce, da se natanko ravna po navedenem vrstnem redu. Nakazila na odrezke za mesec maj bo pa začel urad dajati 4. majnika po razporedi, ki je bil pred kratkim objavljen v ljubljanskih dnevnikih.

— Priročnik terminologije bolezni za statistiko vzrokov smrti je sestavil Osrednji statistični zavod Kraljevine Italije ter poslal nekaj izvodov tudi ljubljanskemu mestnemu fizikatu. Visoki Komisarati zdravnikom priporoča, naj se od 1. majnika dalje poslužujejo te nove terminologije. Zdravniki, ki žele novi priročnik, naj se oglase na mestnem fizikatu.

— Nizki semenski fižol — ribničan in medaljon — bo po nalogu kmetijskega oddelka Visokega Komisariata nakazoval ljubljanski mestni gospodarski urad ljubljanskim pridelovalcem. Interesanti naj vložijo prošnje današnjih četrtek, jutrišnji petek ali v soboto, torej 30. aprila, 1. in 2. majnika v sobi št. 35 v II. nadstropju mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ul. št. 7. V prošnji mora biti navedena velikost parcele in tej velikosti primerna količina potrebnega fižola. Priporočljamo pa, da je količina fižola omejena ter naj bodo zato prosilci kolikor mogoče skromni.

— Nesreče. V torek so pripeljali v ljubljansko bolnišnico naslednje štiri ponesrečence: 42-letna mestna uboga Tončka Brčanova je padla po stopnicah in se hudo potolkla na glavi. 27-letni železniški delavec Matija Stele iz Ljubljane si je poškodoval prste na desnici. Isto poškodbo ima 29-letni kolar Miha Zibeljnik iz Ljubljane. Na cesti je padla in si zlomila levo nogo 17-letna hči pekovaškega mojstra Slava Lilekova iz Ljubljane.

POČASEN STRUP

— Opozorjam vas, da je alkohol počasen strup!

— Nič ne de, gospod doktor, meni se sploh ne mudi.

Iz Novega mesta

— Živinski sejani. Ponedeljskov živinski sejem na Loku je bil kljub neugodnemu vremenu zelo dobro obiskan, vendar je bilo tokrat dokaj manj kupcev kakor običajno. Pripeljanj je bilo 289 prešičev, med njimi večina za rejo, prodanih pa le 232. Večje zanimanje je vladalo tokrat za konjski sejem, na katerem so imeli glavno besedo konjski mešetarji in kupci iz Bele Krajine in Šumbeke. Na sejem je bilo pripeljanj 44 konj, ki so bili vsi v kratkem času prodani. Cene prešičev so od zadnjega sejma niso spremenile, pač pa so se dvignile cene za konje in prvič je prav lep konj dosegel zavidno ceno 20.000 lir.

— Cepjenje zoper koze. V zdravstveni občini Novo mesto se vrši letos cepjenje zoper koze v naslednjem redu: 1. maja ob 8. na šolski polikliniki v Novem mestu; ob 16. v Malem Slatniku; 2. maja ob 14. v Šmihelu, ob 16. v Bučni vasi; 4. maja ob 11. v Vavti vasi; 5. maja ob 9. v Stopičah in ob 11. na Dolžu ter 6. maja ob 10. v Podgradu. Pregledi se vrše v istem vrstnem redu teden dni pozneje. Cepiti se morajo otroci rojeni od 1. marca 1941 do letos 28. februarja ter vsi otroci, ki so lani izpolnili 6 oziroma 12 let. S šest let starimi otroki morajo priti starejši spremljevalci, da dajo za otroke potrebne podatke.

— Uradni dan za kontrolo sodov. Dne 4. in 5. maja bo v Novem mestu uradni dan za kontrolo sodov, na kar se opozorjajo vsi gostilničarji, vinski trgovci in ostali lastniki sodov.

— Zbiranje živiliških odpadkov. V današnjih časih, ko se je tudi po mestih razširila reja malih živali, da ima vsaka mestna rodbina nekoliko kuncev in perutnine, preostavlja vprašanje zbiranja živiliških odpadkov eno izmed najbolj perečih vprašanj. Znano je, da so posebno kuncel velik prijatelj pomarančnih olupkov in jaboličnih ogrizkov, kljub temu pa je posebno v Novem mestu dan za dnevom glavni trg in mestni park posut s temi olupki in ogrizki, kar poleg velike gospodarske škode kazni tudi zunanje lice mesta.

S Spodnje štajerske

Govor Adolfa Hitlerja je zbudil živahne odmeve tudi v štajerskem časopisju. »Tagespost« pravi, da bo Adolf Hitler koristno izrpal izkušnje preteklet zime pri nadaljnjem vodstvu vojne na težavnem področju vzhodne Evrope. Ni Nemca, ki ne bi razumel pomena sedanjega velikega obračunavanja in ki se ne bi zavedal, da gre za obstanek ali propast vsega naroda. Na vzhodu bo padla odločitev. To temeljno spoznanje, pravi »Tagespost«, opravičuje velike žrtve in vztrajnost, ki jih je zahtevala zima na vzhodni fronti. Ofenzivna pripravljenost za leto 1942 je torej grandiozna zmaga nemške vojske in nemške preskrbe, ne da bi jo merili po kvadratnih kilometrih ter po številu ujetnikov in plena.

Propaganda nemške ljudske pesmi. Zenske štirih krajevnih skupin mesta Celja se vsak teden shajajo v Nemškem domu, kjer se učijo nemških ljudskih pesmi pod vodstvom Marije Hotko. Podobni pevski sestanki so po krajevnih skupinah celjskega okrožja. Mariborski dnevnik poroča: »V pokrajini, kjer prebivalstvo še ne obvlada nemščine, se shajajo ženske vsak teden enkrat na večer. Tu se goji nemška pesem, ki pripomore, da se ženske lažje naučijo nemščine.«

Prodajo zemljišč je treba prijaviti. Šef civilne uprave je objavil: »Kdor hoče na Spodnjem štajerskem prodati ali v najem oddati zemljišča, mora prositi za dovoljenje deželnega svetnika v Celju. Pogodbe, ki od njega niso odobrene, niso veljavne.«

Na vinogradniški šoli na Kápeh pri Ljutomeru se prične 3. maja nov letnik. Sprejeti bodo mladeniči po dopolnjenem 16. letu, ki so nemški državljani in sprejeti v Helmutbund. Tečaj se bo zaključil decembra in ni treba plačati šolnine.

Pristojnost kmetijskih voditeljev. Zadnji čas so se spodnještajerski kmetje v denarnih zadevah pogosteje obračali na šefa civilne uprave. Ta je sedaj objavil, da so take prijave brezuspešne. Kmetje se morajo v sleherni zadevi obrniti na krajevnega kmetijskega voditelja ali na prehranjevalni urad v Celju. Šef civilne uprave ne reši ničesar, o čemer ni bil prej obveščen krajevni kmetijski voditelj.

O stari vinogradniški vasi Pišecah poroča v kratkem članku graška »Tagespost« in pravi, da je to že od nekdaj izpostavljena predstraža nemstva. Za časa priincev Evgena do začetka 20. stoletja, pravi članek, so bili tu naseljeni odsluženi vojaki, ki so v časih šile segli po oročju, da bi branili nemško domovino in so v teku stoletij ustvarili majhno, toda močno nemško trdnjavo. Izredno dobra piščka vina dolgo-

jejo zahvalno ne samo dobri zemlji, izvrstnemu podnebu in marljivosti vinogradnikov, marveč tudi piščekemu isvirku. Nad cerkvijo Izvira iz Piščke gore potok, ki je posimi in poleti enak močan in ima isto temperaturo 12 stop. C. Takoj pod izvirom žene devet mlinov in varuje traja v dolini pred pomladnimi in jesenskimi povežami. Po njem se iznačuje podnebje: poleti je ohlajeno, pozimi pa toplo. Jeseni se meša mlinski klopot s pesmijo klopotev po vinogradih. Ta studenec, zaključuje članek, šepče staro in večno mlado pesem o nemški deželi.

Z Gorenjskega

Smrt stare plemenitakinje. Na graščini pri Domžalah je umrla Marija Hipolita baronica Lichtenbergova, po rodu baronica Apfelterrova. Dosegla je visoko starost 85 let. Hilmer baron Bülow, ki je po njej objavil omenitvico v celovitem dnevniku, pravi, da je vse njeno življenje veljalo priznanju ka nemškemu narodu. Zato so jo tudi pokopali po nemškem narodnem obredu in sicer so jo pretekli ponedeljek ob 10. položili v rodbinsko grobnico v Komendi.

Za napredek čebelarstva. Ker je strd v Nemčiji važen prispevek k prehrani, se zlasti k oskrbi vojakov na fronti, ranjenecv po bolnišnicah in šolske mladine, posvečajo pristojna oblastva čebelarstvu na Gorenjskem kakor na štajerskem vso pozornost. Gorenjski dednik je ponovno objavil opozorila, naj prebivalstvo pazi na pašo za čebele in naj posadi čim več vrbovega drevja. Vsem čebelarjem in prijateljem narave velja poziv: brezizjemno pobijanje in preprečevanje vsakega opustošenja njiv in trganja za čebelarstvo važnih vrbovih mačic. Samo skupen nastop lahko rodi uspehe, zato morajo stari učiti otroke čuvati naravo. Bogata pomladna pašna v rani pomladi pomnoži in ojači panje in to je najboljša podlaga za dober pridelek medu, če je tudi vreme ugodno.

Veliko zborovanje je bilo prirejeno v škofiji Loka. Igrali so brambovi, nastopili so govorni zbori, pela je šolska mladina. Okrožni govornik, šolski svetnik Wüstner je — kakor poroča gorenjski tednik — žigosal sovražnike Nemčije in je zaključil s besedami: »Tudi pokrajina Oberkrain je bila s Führerjevimi dejanjem obvarovana pred uničenjem boljševizma in v zahvalo za to je tudi tukaj na mestu obveza, ki se zrcali v soglasnem vzkliku: Führer, mi te ubogamo!«

V železnikih so imeli zborovanje narodno socialistične stranke v okrašenem domu koroškega Volksbunda. Nastopil je govornik Mühle iz Kranja, ki je govoril o bojih Adolfa Hitlerja. Podobno zborovanje je bilo v Smledniku, kjer je govornik Melak govoril o razmerju med Nemci in Gorenjci. Šolski otroci so prednašali pesmi nemškega pokreta in razne izreke.

Sejmi plemenske goveje živine v Kočevju

Ljubljana, 29. aprila. Obveščajo se vsi živinorejci, da bo v dneh 5., 6., 7., in 8. maja v Kočevju velik sejem za plemensko govejo živino, kamor bo prigrnanih nad 1000 glav, predvsem dobrih plemenskih krav in telic. Začetek sejma bo vsakokrat že ob 9. uri.

Teh sejmov se morejo udeležiti vsi živinorejci, ki želijo kupiti plemensko živino za daljnjo rejo.

Zlasti se opozarjajo na te sejme omi posestniki, ki so lansko leto vložili prošnje za nakup plemenske živine z državno podporo. Onim posestnikom, ki so vložili to zadnevno prošnje in ki so vsled revizicije po bivši jugoslovanski oblasti utrpeli škodo v staležu svoje živine, bo na licu mesta priznana 40% državna podpora k nakupu oziroma živali, ki so jo bodo posestniki sami lahko odbrali in kupili.

Ker oni prosilci, ki so vložili prošnje za nakup konj oz. plemenskih kobil, teh ne bodo mogli dobiti, bodo lahko prejeli podporo za nakup plemenske goveje živine, ako jo bodo želeli kupiti.

V interesu tukajšnjih pokrajine je, da se čim več živine odkupi, zato se priporoča čim večja udeležba.

Nepričakovana reakcija

»Veš, pisala sem temu nemogočemu tipu zadnje pismo in mu enkrat za vselej prepovedala, da bi mi še kdaj pisal. Pomisli, kaj je ta falot naredil: ni mi odgovoril mi ni!«

PRI ZOBOZDRAVNIKU

— Človek božji, kaj pa rjovete, saj se zobu še dotaknil nisem.

— Vem, ampak stojite mi na kurjem očesu.

ZAPISKI

B. Croce. Založba Laterza v Bariju, ki izdaja zbrane spise znanega filozofa, estetista in literarnega kritika Benedetta Croceja, je objavila za njegovo 75letnico knjigo »L'opina filosofica, storica e letteraria di B. Croce«. V knjigi je namitljenih dvajset esejev italijanskih in tujih avtorjev, ki obnavljajo Crocejevo delo. Posebna bibliografija kaže njegovo dejavnost v letih 1920 do 1941. Knjiga je tehten dosežek k proučevanju Crocejeve osebnosti in dela, sodi o nji Gimballista Salinari v obsežni oceni, ki jo je pravkar priobčil obzornik »L'Italia che scrive«.

Prof. Ettore Lo Gatto, avtor naobčujočejše zgodovine ruske literature v tujem jeziku, je izdal letos poleg 570 strani obsegačo »Storia della letteratura russa« v zbirki »La Civiltà europea« novo, predelano izdajo manjšega pregleda ruske slovenske preteklosti z naslovom »La letteratura russa« in v izdaji Cremonese, Rim.

Bacchelli o Rossiniju. Pisatelj Riccardo Bacchelli, avtor velikih romanov »Mal d'Africa« in »Il mulino del Po«, je izdal daljšo življenjepisno študijo o skladatelju Rossiniju.

Leopardi, drama njegovega življenja in dela. V Rimu in v Parizu je izšel v francoskem jeziku spis Eugena Anagnina »Le drame de Leopardi«, ki obravnava v vrsti izčrpnih poglavij, odključujoč se po življenjski natančnosti kakor po podrobnem študiju dela, človeško in pesniško osebnost poeta, filozofa, monista in jezikoslovca Giacoma Leopardija.

W. H. Chamberlaina zgodovina ruske revolucije je pisavkar objavil v italijanski izdaji z naslovom »Storia della Rivoluzione russa«. Izšla je v dveh knjigah pri Einaudiju v Torinu.

v prvi, četrti in šesti sliki. Večje vloge imajo seveda še drugačne zahteve. Najtežja od vseh je pač vloga Tatjana, ki je zelo problematična v pravilnem psihološkem umevanju ljubezni mladega dekleta, porojeni iz fantazije in strasti. Tudi vse manjše ženske vloge so delikatne, ker rahlejši spretni igralci, da zakrijejo s primerno igro okorne praznote med besedilom.

Iz takega značaja opere pa je jasno, da je za njeno uspešno uprizoritev potreben odlični orkester, ki naj s svojimi docela simfoničnimi zvoki dostojno prikaže presunljivo glasbo; potreben je odlični zbor, ki ne omahne na ritmično težkih mestih; končno so potrebni trije dobri glavni pevci: Tatjana, Onegin in Lenski, pa tudi Olga, Knez Gremin in Filipjovna morajo biti na mestu. Omenjenim zahtevam naša uprizoritev samo deloma ustreza. Spominjam se, da je že pokojni Emil Adamič očital orkestru v oceni o Oneginu, da je »mnogo ne padlo pod pulte«. Tudi podpisani sem imel že pred leti neprijetno nalogo javno ugotovljati podobne pomanjkljivosti pri izvedbi Onjegina. To je pač glasba, ki zahteva od instrumentalistov zelo točne informacije in prav temeljitga obvladovanja parta, saj se pogosto vrste ne navadnih intervali v razmeroma močni kromatiki. Spremljevalnih fines je v podrejenih glasovih toliko in njihovo izrazno bogastvo tako polno, da jih le precizen študij more prav razporediti in jih zvonočno primerno dvigniti. Ne pritožujemo se pa čez orkester sam na sebi, ker menimo, da bi se s potrebnim številom skušen njegovo muziciranje dalo prav lepo tehnično popraviti in muzikalno osvežiti. Tudi naš orkester bo znal potem občutiti močno spevnost čajkovskega melodike in njene dvige v najrahljša utripanja čustvenega

sveta. — Kar smo dejali za orkester, velja tudi za zbor, ki ni dovolj zanesljiv v folklorni pesmi prve slike in v nekaterih mestih četrte slike.

Od solistov, ki svojo nalogo opravijo, kakor je bilo že omenjeno, naj opozorim na Sladoljeva, ki postaja zelo dober Lenski, tudi igralsko precej bolj razgiban od prve uprizoritve, in na Stritarjevo, ki se s svojim mladim in svežim glasom in s smiselno igro odlično uveljavlja. Predvsem pa omenjam Heybalovo kot Tatjano.

Prav za prav je uganka, odkod jemlje Heybalova tisto moč svojega pevskega in igralskega prednašanja, ki nas tako zelo prevzame. Če bi hoteli to kraja doznati, bi nedvomno naleteli na vprašanja o umetniškem ustvarjanju samem, na tiste sile, ki narekujejo in dovoljujejo umetnikom, da se ob posvečenih trenutkih bližajo divnim svetovnim umetnostim. Ob Heybalovi se nam zdi, da gledamo življenje samo. To niso note, napisane, da jih pevka poje, niso besede, natiskane na papirju, temveč dejanje, polno boli, strasti in hrepenenja, kakor da bi se tisti hip resnično godilo pred našimi očmi. Redki so pevci, ki morejo poslušalca zamakniti in ga pripraviti o resnobi in pomebnosti svojih vlog in ne izjemna zahvala in ljubezen velja tistim, ki to znajo. Heybalova je med temi. Svojo izrazno moč uveljavlja celo ob glasovni indispoziciji. Poleg notranje sile pa je na njej še nekaj izrednega: njen zunanji lik, plemenitost kretenj in mimike. Najtrpejši izraz in največja bolest na obrazu učinkujeta vselej estetično in to je bil vselej zakon klasične umetnosti.

Mladina, nepristransko in nepokvarjeno sprejemajoča vase ta krasni umetniški lik mlade pevke, zna instinktivno presoditi njeno kvaliteto. Upajmo, da se tudi opera

uprava zaveda, koga imamo v Heybalovi, ki je že danes zmogla ustvariti si evropski sloves. Ker se letošnja sezona njene indispozicije pogosto ponavlja, svetujemo vodstvu, naj stori vse, kar je v njegovi moči, da se pevka docela pozdravi in da s svojimi močnimi dejstvi izpolnjuje svoje poslanstvo v našem gledališču v plemenito uteho poslušalstva.

Marijan Lipovšek

Vombergarjeva „Voda“ v Zagrebu

Zagreb, v aprilu V Zagrebu sta do nedavnega obstojali dve slovenski igralski skupini: igralška družina Slomškovega prosvetnega društva in dramska skupina Slovenske kmečkodelavske sloge. Prva ima že nekajletno tradicijo, druga pa je bila ustanovljena šele pred nekaj meseci v okviru kulturnega odbora SKDS. Medtem je kulturni odbor tega društva sredi prejšnjega meseca v celoti demisioniral, ker se je v samem društvu smotrno oteževalo njegovo delo. Tako je prenehala delovati tudi dramska skupina, ki je uživala vestransko priznanje za svoje reme in umetniško delo, pri katerem se je skušala kar je mogla ostrejši slehernega diletanztizma

